

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060305

DOM
2016-06-14
Stockholm

Mål nr
M 7149-15

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2015-07-13 i mål M 842-14, se bilaga A

KLAGANDE

Vedvikens Handelsbolag, 969695-5500
c/o G.G

Ombud: Advokat M.M

MOTPARTER

1. Kungälv kommun
Nämndhuset
442 81 Kungälv

2. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
403 40 Göteborg

SAKEN

Ansökan om tillstånd till utökning av befintlig brygganläggning m.m. inom fastigheten X i Kungälv kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Med ändring av punkten 3 i mark- och miljödomstolens dom lämnar Mark- och miljööverdomstolen Vedvikens Handelsbolag tillstånd enligt miljöbalken till att inom fastigheten X i Kungälv kommun
  - uppföra vågbrytare benämnd A-B, flytbryggor benämnda C-E, gång-/konsolbrygga benämnd M och till bryggorna hörande förtöjningsbommar samt

Dok.Id 1275392

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00

- utföra erforderliga anläggningsarbeten i vattenområdet för ovan nämnda anläggningar.
  - 2. Mark- och miljööverdomstolen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen.
  - 3. För det genom denna dom lämnade tillståndet ska gälla följande villkor.
    - a. Arbetena ska utföras och verksamheten bedrivs i huvudsaklig överensstämmelse med vad Vedvikens Handelsbolag redovisat i sin ansökan och i övrigt åtagit sig i målet.
    - b. Samtliga arbeten ska bedrivs så att grumling av vatten och annan föroreningspåverkan undviks så långt möjligt.
    - c. Arbeten i vatten som medför grumling får endast ske under perioden 1 oktober – 31 mars.
    - d. De nya anläggningarna i vattenområdet ska rapporteras till Sjöfartsverket för uppdatering av sjökort. Positionen ska anges i WGS84 (lat/long).
    - e. När arbetena påbörjas och avslutas ska anmälan göras till Kustbevakningen Regionledning Väst.
  - 4. De tillståndsgivna arbetena ska vara utförda inom fem (5) år från det att domen vunnit laga kraft.
  - 5. Anspråk i anledning av oförutsedd skada ska framställas inom fem (5) år från arbetstidens utgång.
-

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Vedvikens Handelsbolag (bolaget) har yrkat att mark- och miljödomstolens dom ska ändras och att Mark- och miljööverdomstolen ska lämna tillstånd till vågbrytare benämnd A-B, flytbryggor benämnda C-E och gång- /konsolbrygga benämnd M samt förtöjningsbommar. Bolaget har vidare yrkat att byggnadstiden bestäms till fem år och att tiden för oförutsedd skada också bestäms till fem år från avslutade arbeten. Slutligen har bolaget yrkat att miljökonsekvensbeskrivningen i aktuell del godkänns.

Bolaget har i Mark- och miljööverdomstolen frånfallit yrkandet om tillstånd till muddring och dispens från förbudet att dumpa muddermassor i havet.

Kungälv kommun har tillstyrkt ansökan.

Länsstyrelsen har tillstyrkt ansökan i dess nuvarande utformning.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bolaget har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande. De nu ansökta bryggorna skulle ge drygt 70 nya båtplatser. Vattendjupet i aktuell del av hamnen varierar mellan 1,4 och 1,9 meter.

Av översiktsplanen framgår att efterfrågan på båtplatser är mycket stor och att kommunen är positiv till utvecklingen av befintliga mindre hamnanläggningar. Det finns således ett tungt vägande allmänt intresse i att hamnen byggs då det är ett allmänt intresse att säkerställa tillgången på båtplatser. Detta speglas även i den aktuella detaljplanen. De nu ansökta åtgärderna är helt i enlighet med detaljplanen. Under den föregående samrådsprocessen har inte heller några invändningar framförts mot ansökan så som den nu är utformad.

Avseende prövningen i förhållande till strandskyddsreglerna har bolaget framfört följande. Efterfrågan på båtplatser är ett uttalat samhällsintresse. Idag är det rörliga friluftslivets möjligheter att passera aktuell strandremsa starkt begränsade. Projektet

kommer att förbättra möjligheten att passera vid strandlinjen. Bryggorna kommer att vara tillgängliga för allmänheten och inte förses med någon typ av lås.

Det finns inte heller några starka intressen avseende växt- och djurlivet. Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att aktuell mjukbotten är trivial för djur- och växtlivet samt att växtlivet domineras av oönskade toxiska cyanobakterier. Botten saknar också helt ålgräs. Mark- och miljödomstolen har felaktigt utgått ifrån att området är intressant för växt- och djurlivet. Det prov som domstolen har fäst avseende vid är tagen på en helt annan plats, i en vik som ligger utanför hamnområdet. I den viken är den marina miljön bättre och provet är därför missvisande. Det finns inget bevarandebestånd på aktuell plats. Hela botten utmed hamnen är täckt av cyanobakterier. Cyanobakterier bidrar till övergödning och nästan inga marina djur trivs i den miljön.

Över 800 platser utmed den aktuella kusten har undersökts. Av dessa finns det tre platser som, på grund av begränsade naturvärden, skulle lämpa sig för att anlägga en hamn. Två områden är redan utbyggda hamnar och det tredje är det nu aktuella området.

Mark- och miljödomstolen har hänvisat till en studie från L.P. Första gången bolaget fick höra talas om studien var i domen, den har således inte varit processmaterial. Det framgår inte om den nu aktuella platsen har studerats. Studien är dessutom ca 30 år gammal. Den slutsats som mark- och miljödomstolen har kommit till – att de djur som fanns i provet som bolaget har tagit inne från viken i hamnen skulle vara nyckelarter för en värdefull biotop – är direkt felaktig. Dessa djur finns överallt i dessa biotoper. De slutsatser Pihl drar i studien är inte heller överförbara på nu aktuell plats. Det biologiska värdet på nu aktuell plats är nära noll. Det stämmer inte heller som domstolen har uttalat att platsen har utvecklingspotential. Om man inte gör någonting på platsen kommer cyanobakterierna att sprida ut sig ytterligare och botten kommer att bli helt död. Det är ingen skillnad på botten i den redan exploaterade delen av hamnen och den som omfattas av ansökan i denna del. Kan tillstånd ges till den ena borde därför tillstånd också ges till den andra.

Tväremot vad man tidigare trott visar nya studier på att flytbryggor kan vara positiva för miljön. Under en flytbrygga bildas ofta en miljö som liknar ett korallrev och som bidrar till ekosystemet. Det kan filtrera vattnet och i bästa fall bidra till att cyanobakterierna drar sig tillbaka. Bryggorna skulle därför kunna bidra positivt till den marina miljön.

Tidigare fanns 3-4 mindre bryggor och 6-7 bojliggare vid den plats där gång-/konsolbrygga M planeras. Dessa har tagits bort inför projektet. Det är inte möjligt att förse hamnen med ett båtupptag på grund av att Trafikverket inte godkänner den ökade tunga trafik det skulle innebära på den väg som går mot hamnen. Hamnen kommer däremot att förses med septisug.

Bolaget har vidare anført att Mark- och miljööverdomstolen, för det fall domstolen kommer fram till att tillståndsansökan är förenlig med strandskyddsreglerna, bör kunna pröva tillståndsansökan i övriga delar och att målet inte behöver återförvisas till mark- och miljödomstolen.

Kungälv kommun har till stöd för sin talan anført i huvudsak följande. Gällande detaljplanekarta anger området som hamn samt småbåtshamn. De överväganden som gjordes inför planen är gällande också i nu aktuellt mål.

Länsstyrelsen vidhåller vad som tidigare har anført. Att bolaget nu frånfäller yrkandet om muddring föranleder inget annat ställningstagande.

S.A har inkommit med yttrande till Mark- och miljööverdomstolen. Han anför att han motsätter sig att muddring utförs.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen har hållit huvudförhandling och syn i målet.

Mark- och miljödomstolen avslag aktuell del av ansökan då den ansågs strida mot strandskyddsreglerna. Mark- och miljööverdomstolen kommer därför att inleda med att pröva denna fråga.

Av 7 kap. 18 b § miljöbalken följer att dispens kan medges om det finns särskilda skäl. Som särskilda skäl får endast de i 7 kap. 18 c § miljöbalken uppräknade skälen beaktas. Särskilda skäl kan föreligga bl.a. när området behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området, området behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan tillgodoses utanför området, eller området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat angeläget intresse som inte kan tillgodoses utanför området. Utgångspunkten är att uppräknningen i 7 kap. 18 c § är uttömmande och dispensreglerna ska tillämpas restriktivt.

Vid synen kunde konstateras att aktuell del av landområdet är bebyggt och att det mellan byggnaderna och vattenlinjen endast finns en mindre grusad yta. Vattenlinjen utgörs av en vall av sprängsten. Det är således inte möjligt att ta sig till vattnet från aktuell plats utan någon typ av brygganordning. Bolagets påstående om att de ansökta bryggorna skulle kunna öka allmänhetens tillgänglighet till området får därför visst stöd. Området är inte ianspråktaget på ett sådant sätt att det inte längre är allemansrättsligt tillgängligt. Detta bland annat mot bakgrund av att även tillgängligheten från vattnet ska bedömas.

Bolaget har gjort gällande att brygganläggningen för sin funktion måste ligga vid vattnet och att det inte är lämpligt att placera den någon annanstans. Vidare har anförts att brygganläggningen behövs då efterfrågan på båtplatser är stor i området. Inledningsvis kan konstateras att en brygga utgör en sådan anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet. Det räcker dock inte att konstatera att brygganläggningen måste ligga vid vattnet. Som nämnts ovan gäller stor restriktivitet vid prövningen, framförallt i områden som är allemansrättsligt tillgängliga eller i områden som är särskilt värdefulla för djur- och växtlivet (prop. 2008/09:119 s. 105). Skälen för att anlägga småbåtshamnen måste bedömas mot strandskyddets syften och för att tillstånd ska kunna lämnas måste det finnas så starka skäl för anläggningen att

de allmänna intressen som strandskyddet syftar till att tillgodose får stå tillbaka. Mark- och miljööverdomstolen gör i den delen följande bedömning.

Området är detaljplanelagt för småbåtshamn. Att det finns ett allmänt intresse av att utöka antalet båtplatser är således klarlagt. Det finns vidare inte skäl att ifrågasätta behovet av båtplats för de fastboende på öar utan fastlandsförbindelse utanför viken. Det finns därför ett behov av bryggor och att samlokalisera dessa är i linje med lagstiftarens intentioner (prop. 2008/09:119 s. 105). Det finns inte heller skäl att ifrågasätta att bolaget genomfört utredningar avseende alternativa lokaliseringar på andra platser utefter kusten. Utredningarna har utmynnat i att det inte finns några andra platser som är mer lämpade än den nu aktuella. Den aktuella viken är också till viss del redan ianspråktagen för hamnverksamhet. Mark- och miljööverdomstolen konstaterar vidare att av de utredningar som finns i målet rörande aktuell vik framkommer att bottenmiljön är av dålig kvalitet. Länsstyrelsen som har att bevaka de allmänna intressena för statens räkning har inte heller framfört några invändningar mot aktuell del av ansökan.

Mot bakgrund av behovet av båtplatser i området och då anläggningen inte bedöms kunna lokaliseras på någon mer lämplig plats samt att hamnanläggningen inte kommer att väsentligt förändra livsvillkoren för växt- och djurlivet finner Mark- och miljööverdomstolen vid en sammantagen bedömning att de tillståndssökta åtgärderna inte strider mot strandskyddsreglerna.

Mark- och miljödomstolen har enbart prövat om tillståndsansökan i aktuell del är förenlig med strandskyddsreglerna och således, efter nekande svar på denna fråga, inte vidare prövat ansökan. Detta skulle kunna innebära att Mark- och miljööverdomstolen enligt instansordningens princip är hindrad att pröva ansökan i den del den avser tillstånd till vattenverksamhet. Parterna har dock inte haft någon invändning mot att Mark- och miljööverdomstolen prövar tillståndet i sin helhet. Mot bakgrund av detta och då strandskyddsfrågan varit den allt väsentligaste frågan i målet finner Mark- och miljööverdomstolen att ansökan kan prövas i sin helhet.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar inledningsvis att bolaget har erforderlig rådighet för den ansökta vattenverksamheten. Vidare anser domstolen, i likhet med mark- och miljödomstolen, att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller de krav som ställs i 6 kap. miljöbalken och därför ska godkännas.

Mark- och miljööverdomstolen anser att hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken iakttas och att hinder inte heller möter mot verksamheten på grund av balkens hushållningsbestämmelser i 3 och 4 kap. Mark- och miljööverdomstolen finner vidare inget hinder mot verksamheten med hänsyn till miljökvalitetsnormer eller de särskilda förutsättningarna enligt 11 kap. miljöbalken. Följaktligen kan ansökan i den del som nu prövas anses tillåtlig. Det är lämpligt att tillståndet förenas med villkor som är lika för hela den tillståndsgivna verksamheten. De villkor mark- och miljödomstolen har meddelat för den där tillståndsgivna verksamheten ska således gälla även för nu aktuell verksamhet. Då det är fråga om nya anläggningar bör även villkor avseende rapportering till Sjöfartsverket och Kustbevakningen bestämmas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 2016-07-12

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv och Eywor Helmenius, referent, tekniska rådet Dag Ygland samt hovrättsrådet Li Brismo.

VÄNERSBORGS
TINGSRÄTT
Mark- och
miljödomstolen

DOM
2015-07-13
meddelad i
Vänersborg

Mål nr M 842-14

SÖKANDE

Vedvikens Handelsbolag, 969695-5500
c/o G.G

Ombud: L-H.J

SAKEN

Ansökan om tillstånd till utökning av befintlig brygganläggning m.m. inom fastigheten X (vid Vedhall i Kungälv kommun) samt kvittblivning av massor till havs

Avrinningsområde: 004 N: 6414526 E: 303939

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen, som godkänner den i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen, lämnar Vedvikens Handelsbolag tillstånd enligt miljöbalken att inom fastigheten X
  - utriva befintliga pålade bryggor benämnda nr 4-10 och ersätta dessa med flytande sektionerade bryggor benämnda J-L med förtöjningsbommar,
  - bibehålla och förlänga befintlig flytbrygga benämnd nr 3 samt förse den förlängda bryggan med förtöjningsbommar samt
  - utföra erforderliga anläggningsarbeten i vattenområdet för ovan nämnda anläggningar.
2. För det genom denna dom lämnade tillståndet ska gälla följande villkor.

Dok.Id 293683

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se	0521-27 02 30	måndag – fredag 08:00-16:00

- a) Arbetena ska utföras och verksamheten bedrivs i huvudsaklig överensstämmelse med vad Vedvikens Handelsbolag redovisat i sin ansökan och i övrigt åtagit sig i målet.
  - b) Samtliga arbeten ska bedrivs så att grumling av vatten och annan föroreningspåverkan undviks så långt möjligt.
  - c) Arbeten i vatten som medför grumling får endast ske under perioden 1 oktober – 31 mars.
3. Mark- och miljödomstolen avslår ansökan i vad den avser uppförande av vågbrytare benämnd A-B, flytbryggor benämnda C-E och gång-/konsolbrygga benämnd M jämte förtöjningsbommar samt muddring av berört vattenområde.
  4. Mark och miljödomstolen avslår yrkandet om dispens enligt 15 kap. 33 § miljöbalken för dumpning av muddermassor till havs.
  5. De tillståndsgivna arbetena ska vara utförda inom fem (5) år från det att domen vunnit laga kraft.
  6. Anspråk i anledning av oförutsedd skada ska framställas inom fem (5) år från arbetstidens utgång.
  7. Vedvikens Handelsbolag ska betala ersättning för rättegångskostnader till Länsstyrelsen i Västra Götalands län med sextusenfyrahundra (6 400) kronor. På beloppet ska utgå ränta enligt lag.
  8. Mark- och miljödomstolen fastställer prövningsavgiften till femtontusen (15 000) kronor. Avgiften är betald.
-

ANSÖKAN**Yrkanden m.m.**

Vedvikens Handelsbolag (bolaget eller sökanden) har, som det slutligen bestämt sin talan, yrkat tillstånd enligt miljöbalken till att inom fastigheten X, vid Vedhall (anläggningarna med benämningar enligt nedan återfinns i bilaga 1 och 2 till denna dom, vilka ingår som bilagor i domstolens aktbilaga 12; domstolens anmärkning)

- uppföra vågbrytare benämnd A-B samt i anslutning till denna vågbrytare

uppföra dels tre flytbryggor benämnda C-E, dels en gång-/konsolbrygga benämnd M utmed strandkanten och förse samtliga här nämnda bryggor med förtöjningsbommar,

- utriva befintliga bryggor benämnda nr 4-10 samt därefter ersätta dessa med flytande sektionerade bryggor benämnda J-L med förtöjningsbommar.
- bibehålla och förlänga befintlig flytbrygga benämnd nr 3 (I) till totalt 40 meter (H) samt att justera avstånden mellan bryggorna benämnda 3-10 för att få plats med förtöjningsbommar på båda sidor.
- utföra erforderliga muddrings- och anläggningsarbeten i berörda vattenområden, allt i huvudsak överensstämmande med gällande detaljplan för området.

Bolaget har även yrkat dispens enligt 15 kap. 33 § miljöbalken från förbudet att dumpa avfall avseende dumpning av ca 3 000 m² muddermassor i havet i område mellan Gula märren, Guleskär, och St Rytaren, Kungälv kommun, alternativt vid Måvholmen, Öckerö kommun.

Bolaget har vidare yrkat att byggnadstiden för i ansökan omnämnda arbeten fastställs till fem år räknat från dagen för lagakraftvunnet avgörande, att tiden för inkommande med anspråk på ersättning enligt reglerna om oförutsedd skada fastställs till fem år räknat från arbetstidens utgång samt att upprättad miljökonsekvensbeskrivning godkänns.

Bolaget har redovisat sin ansökan, såsom den slutligen har utformats, enligt följande.

Orientering

Vedhall karakteriseras främst av befintlig brygganläggning belägen intill vändplatsen till väg 604, samt ett flertal småbryggor i väster. Småbåtshamnen utgörs i dag av ett antal träbryggor, huvuddelen på pålar, för grundgående båtar. Mot väster finns en vågbrytare i form av en träpalissad. Hamnen skyddas även från västlig sjö av Fjällsholmen som bildar den största och nordligaste av en rad öar som avgränsar Ryskärsfjorden i väster. Inga tidigare tillstånd finns för bryggorna i Vedhall.

Hela vattenområdet påverkas starkt av sötvattenutflödet från Nordre älv och även Göta älv, vars vatten strömmar mot norr genom arkipelagen från Bastö förbi Fjällsholmen. Från väg 604 leder en bro över till Långholmen och Trälen.

Fastighetsförhållanden och rådighet m.m.

All ansökt vattenverksamhet berör fastigheten X Bolaget äger fastigheten och har således markåtkomst och erforderlig rådighet för föreslagna vattenverksamheter.

Vedhalls Bryggförening har ett servitut som belastar bolagets fastighet med en angöringsbrygga (pråmen) för transport till och från öar samt en vågbrytande skärm. Därutöver finns några andra servitutsavtal på land, vilka inte berörs av projektet.

Samtliga bryggor är belägna på bolagets vattenområde. Angående rättighet för att kunna utriva befintliga pålade bryggor åberopas att dessa är del av fastigheten X. Samtliga pålade bryggor inom fastighetens vattenområde ingick i köpekontraktet av fastigheten. Sökanden anser sig därmed vara ägare till dessa. Trots detta finns några få båtplatsinnehavare som anser sig vara ägare till desamma, men som inte opponerat sig till att befintliga pålade bryggor rivs ut under förutsättning att de garanteras båtplats under hela året samt även under byggtiden. Bolaget

anser att domen kan villkoras till att utrivning inte kan genomföras innan båt-platsinnehavare gett sitt samtycke eller till dess att arendekontraktet har utgått, dvs. 2016-03-14.

Servitut som belastar bolagets fastighet finns endast för den s.k. ”servitutsbryggan” (nr 2/G) och befintlig vågskyddande träpalissad (1/F). Ägare till dessa båda anläggningar är Vedhalls Bryggförening. Bryggföreningens nämnda anläggningar omfattas inte av ansökan.

Övriga befintliga stolpade bryggor (i ansökan benämnda nr 4-10) är uppförda utan några gällande avtal eller servitut som belastar sökandens fastighet. De som förtöjer sina båtar vid dessa bryggor har erlagt en mindre årlig avgift för lägenhetsarrende till vattenrättsinnehavaren, dvs. bolaget. Samtliga som innehar båtplats vid nuvarande bryggor kommer att erbjudas plats vid den nya anläggningen till skälig kostnad. Avgifterna för bryggplatserna är för närvarande inte fastställda, men ska rimligtvis på sikt kunna finansiera anläggningskostnaderna och underhåll för de nya bryggorna. Avgifterna avses emellertid ligga i nivå med den för liknande anläggningar utmed Bohuskusten.

Medlemmarna i Vedhalls Bryggförening berörs inte negativt av den planerade anläggningen eftersom vattenområdet mellan den vågbrytande palissaden och bryggan är oförändrat.

Planförhållanden

Den gällande detaljplanen för X m. fl. fastigheter har vunnit laga kraft 2011-11-02. Detaljplanen syftar till att utveckla Vedhall genom byggrätt till 14 nya bostäder, med garage och uthus, förbättrad och utökad parkering, ny vändplats (i detaljplaneområdets östra del) samt uppförande av en miljöåtervinningscentral.

Planen medger dessutom utbyggnad av befintlig hamn med flera bryggor. Området där naturstigen når vattnet i norr är avsatt som "natur" och vattendelen väster om

denna som "fritt vatten" där bryggor ej får förekomma. Planerad utbyggnad är således inte planstridig.

Med det som anges i bolagets yrkande om att anläggningsarbeten m.m. ska utföras ”i huvudsak överensstämmande med gällande detaljplan för området” avses att del av de ansökta åtgärderna kommer att hamna utanför detaljplaneområdet men innanför fastighetsgränsen för fastigheten X.

Höjdsystem

I projektet används rikets höjdsystem RH 70.

Uppgifterna om definierade vattenstånd nedan och gällande för södra Tjörn har hämtas från tidigare vattendom i mål nr VA 18/96 meddelad av Vänersborgs tingsrätt, dåvarande vattendomstolen, 1997-01-14:

Högsta högvattenyta	+140 cm
Normal högvattenyta	+ 80 cm
Medelvattenyta	- 20 cm
Normal lågvattenyta	- 80 cm
Lägsta lågvattenyta	-120 cm

Befintliga anläggningar

(Se bilaga 1 till denna dom; domstolens anmärkning)

Nr 1-2: Servitutsvågskydd respektive servitutsbrygga, vilka ägs av Vedhalls Bryggförening och vilka inte omfattas av ansökan.

Nr 3: Två kopplade flytbryggor av typen SF-pontona (serienr 3482 respektive 2956) med måtten 15x3 meter (inre) respektive 20x3 m (yttre). Förtöjningsbommar på östra sidan. Förbindelse till land med en rörlig metallspång försedd med stålrörsräcken och trädäck. Dimensioner 4,5 x 1,2 meter. Bryggan tillkom år 2005 då den ersatte en pålad brygga av samma typ som övriga (nr 4 och 5 etc) från 1950-talet. Den längre befintliga flytbryggan ska vara kvar och den kortare flyttas till bryggraden närmast bakom.

Nr 4: Pålad träbrygga med måtten 29x1,5 meter. Höjd ca 1 m över medelvattenstånd. Landanslutning med enkel trappa. Anlagd mellan 1950-70-talet. Bryggan utrivs.

Nr 5: Pålad träbrygga med måtten 40x1,5 meter. Höjd ca 1 m över medelvattenstånd. Landanslutning med enkel trappa. Anlagd mellan 1950-70-talet. Bryggan utrivs.

Nr 6: Pålad träbrygga med måtten 46x1,5 meter. Höjd ca 1 m över medelvattenstånd. Landanslutning med enkel trappa. Anlagd mellan 1950-70-talet. Bryggan utrivs.

Nr 7: Pålad träbrygga med måtten 45x1,5 meter. Höjd ca 1 m över medelvattenstånd. Landanslutning med enkel trappa. Anlagd mellan 1950-70-talet. Bryggan utrivs.

Nr 8: Pålad träbrygga med måtten 40x1,3 meter. Höjd ca 1 m över medelvattenstånd. Landanslutning med enkel trappa. Anlagd mellan 1950-70-talet. Bryggan utrivs.

Nr 9: Pålad träbrygga med måtten 40x1,5 meter. Höjd ca 1 m över medelvattenstånd. Landanslutning till utfylld stenpir av på varandra staplade stenar. Anlagd mellan 1950-70-talet. Bryggan utrivs.

Nr 10: Pålat enkelt bryggdäck av trä med längden 7 meter. Höjd ca 1 m över medelvattenstånd. Anlagd mellan 1950-70-talet. Bryggan, vilken redan har raserats av en storm, utrivs.

Bryggorna 4-10 är av varierande kvalitet och dimensioner. Den principiella konstruktionen utgörs av parvis i botten neddrivna telefonstolpar, som förbundits

med tvärreglar överst och krysstag av trä. Ovanpå träreglarna vilar längsgående träreglar, som bildar stommen till bryggdäcket av tvärgående träplankor.

Föreslagna åtgärder

Förslaget redovisas i principskisserna i Bilaga 8 till ansökan (domstolens aktbilaga 1, jfr även bilaga 2 till denna dom; domstolens anmärkning).

- Utmed klippstranden uppförs en enkel brygga på delvis konsoler (M, Bilaga 8:4) och delvis pålar där bottenmaterialet medger. Bryggan, som förses med däck av tryckimpregnerat trä, ska utgöra förbindelse till flytbryggorna (A-E), som anläggs vinkelrätt ut från stranden.
- I hamnbassängen uppförs två sektionerade flytbryggor (D-E) med måtten ca 3 0 m respektive 40 m (Bilaga 8:3). Bredden 2,4 m och höjden ca 0,6 m över vattenytan. Bryggorna förses med förtöjningsbommar.
- Hamnbassängen skyddas från västlig sjö av en flytande vågbrytare (A-B), SF1030 (Bilaga 8:2) med längden ca 70+30 m. Vågbrytaren förbinds med land av en 50 m lång sektionerad flytbrygga (C) av samma typ som ovan (Bilaga 8:3). Denna förses med förtöjningsbommar på insidan mot hamnbassängen.
- Muddring av bassängen innanför vågbrytaren (se brun skrafering i bilaga 10 till miljökonsekvensbeskrivningen, MKB) utförs till samma nivå som inseglingsrännans djup 2,5 m relaterat till medelvattenytan. Muddringsytan är ca 3 950 m². Muddermassorna om ca 3 000 m³ tippas på lämplig plats i havet, vid Måvholmen öster om Rörö eller söder om Gula Märren i Sälöfjord (bilaga 11 till MKB:n).
- Antalet förtöjningsbara bryggmetrar i hamnbassängen innanför den flytande vågbrytaren blir sammanlagt ca 300 meter. Utsidan av vågbrytaren är ej medräknad, men kan om vädret tillåter användas för gästande båtar.

- Renovering av befintlig brygganläggning i öster (J-L) rymmer i dag ca 90 platser för mindre båtar. Brygganläggningen är i behov av renovering. Renoveringen inleds med rivning av befintliga pålade bryggor (nr 4-9), vilka sedan ersätts med tre nya sektionerade flytbryggor (J-L) enligt Bilaga 8:1 och Bilaga 8:3 till ansökan.
- Befintlig flytbrygga (nr 3 även I) förlängs med ny ca 20 m lång sektionerad flytbrygga (H), varvid viss vågdämpning erhålls för bryggorna innanför. Här tillkommer ca 40 förtöjningsbara bryggmetrar.
- Av ansökan berörda befintliga anläggningar har ca 110 båtplatser. Genom ansökan kommer båtplatserna inom området för nuvarande småbåtshamn att utökas till ungefär 120 platser. Därtill kommer ungefär 70 båtplatser inom den ansökta nyanläggningen. Ansökta åtgärder innebär därmed att det sammantaget kommer att finnas ca 190-200 båtplatser i brygganläggningen. I första hand kommer boende på närliggande öar samt boende i övrigt i närområdet och de som i dag har båtplats i befintlig anläggning att erbjudas båtplats. För närmare 60 fastigheter på öarna utanför Vedhall kommer båtplatser att garanteras året runt. På motsvarande sätt som i dag kommer det inte att finnas några särskilda gästplatser inom den ansökta anläggningen.

Geotekniska förutsättningar

Den geotekniska stabiliteten inom planens bryggområde har utretts av Gatubolaget med avseende på möjlighet till anläggande av en spontad vågbrytare.

Sedimentprover med hänsyn till behov av muddring togs dels i samband med Gatubolagets undersökning 2010 och dels 2013 efter samråd med länsstyrelsen. Proverna visar på låga halter av föroreningar.

Förhållanden under arbetstiden

Arbetsgången avses ske enligt följande.

1. Muddring i den nya hamndelen.
2. Uppförande av konsolbrygga, kaj, utmed den plansprängda ytan.

3. Utläggning av flytande vågbrytare som bogseras till platsen och förankras.
4. Utläggning av flytbryggor till den nya hamndelen. Bryggorna bogseras till platsen, förankras och förses med förtöjningsbommar.
5. Utrivning av befintliga pålade bryggor.
6. Förlängning av befintlig flytbrygga. En sektion flyttas och en ny förlängning tillkommer.
7. Ersättning av pålade bryggor med flytbryggor som förses med förtöjningsbommar.

Anläggningsarbetena i vattenområdet avser bolaget utföra så snart som domen medger detta. Under arbetenas utförande förväntas dels vissa störningar i närområdet i form av buller, dels begränsad framkomlighet.

Föreslagna åtgärder kommer att utföras på sådant sätt att minsta möjliga ingrepp sker i befintliga förhållanden.

Anläggningstiden för brygganläggningen beräknas till några månader, ca en månad för brygganläggningen i den nya delen och en månad i den befintliga delen, beroende på väderleksförhållandena.

Utförande av åtgärder som ger upphov till onödig grumling av vattnet bör helst ej ske under vår och sommar då känsligheten för störningar är som störst i den marina miljön. Ur marinbiologisk synpunkt är tidpunkten för utläggande av bryggor av mindre betydelse eftersom byggande i huvudsak sker i eller över vattenytan. De ingrepp som sker i botten är utläggning av förankringselement till flytbryggor och vågbrytare samt vid uppdragning av befintliga bryggstolpar.

Anlitade entreprenörer ska planera för säkerhetshöjande åtgärder som kan bli nödvändiga att vidta under anläggningsfasen med hänsyn till sjöfarten med fritidsbåtar in och ut ur hamnen. Något behov av temporär avlysning av vattenområdet och/eller tillfällig fartbegränsning bedöms inte vara nödvändigt.

Muddring sker med grävskopa på flotte. Muddermassorna transporteras bort med bottentömmande pråmar. Med en pråm tar muddringen ca en vecka vid gynnsam väderlek.

Övrigt

Inom planområdet kommer det att finnas en servicebyggnad, bygglov finns, med toalett, dusch och omhändertagande av avfall. Länsstyrelsen har beviljat bidrag till septisug för tömning av båttoaletter och kommunen har godkänt anläggningen. Septisugen ska anläggas strax norr om bryggan benämnd nr 10.

Något båtupptag och rengöring med spolplatta avses inte anläggas inom planområdet, eftersom det finns andra större och för ändamålet mer lämpade hamnar i söder och utmed Marstrandsvägen.

Alternativa lokaliseringar

Eftersom bolaget inte har rådighet över annat vattenområde finns ingen annan möjlig lokalisering än inom upprättad och gällande detaljplan. Eftersom det finns en gällande detaljplan som medger utveckling av befintlig brygganläggning är det mycket svårt att finna ett bättre område inom rimligt avstånd och som redan är ianspråktaget.

I söder Trälen och Långholmen, sidorna mot söder, har för några år sedan tillstånd medgivits för några mindre pålade bryggor i samband med utbyggnad av dessa områden. Någon utbyggnad med ytterligare bryggor bedöms inte vara möjlig här.

Närmast norr om Vedhall ligger Knarreviken, vars inre del omfattas av ett grundområde med bäckutflöde. Utanför grundområdet vidtar ett större bestånd med ålgräs. Vikens bottnar är att betrakta som orörda. En exploatering här skulle därför få betydande negativa konsekvenser.

Något längre mot norr ligger Sundhammarviken med badplats, bäckutflöde och en mindre avskild hamn för småbåtar längst ut i sydväst. I en bukt i vikens norra del

finns två bryggor varav den ena är utformad som ett L och har en vågbrytande funktion. Eftersom viken är hårt vågexponerad från väster krävs vågbrytare vid en exploatering, vilket kommer att förändra vattencirkulationen och sedimentationsmönstret innanför. Därmed påverkas också badplatsen negativt.

Ytterligare längre norrut ligger Kovikshamn med närmast fullt utbyggd hamnanläggning och varvsverksamhet.

Motstående intressen

Den påverkan vattenverksamheten kan tänkas få på miljön framgår av den upprättade miljökonsekvensbeskrivningen (MKB), bilaga 9 till domstolens aktbilaga 1. I de samråd som hållits har berörda framfört synpunkter på projektet. Inkomna synpunkter redovisas i samrådsredogörelsen i MKB:n. Länsstyrelsen har beslutat att projektet ej medför betydande miljöpåverkan.

Enligt bolaget kommer föreslagen vattenverksamhet inte att varaktigt inverka menligt på vare sig allmänna eller enskilda intressen.

Arbeten, som medför grumling av vatten, bör undvikas från mitten av april till slutet av augusti då det marina livet är som känsligast för störningar.

I den i målet upprättade MKB:n redovisas bl.a. följande såvitt avser motstående intressen.

Bestämmelser och restriktioner

Planområdet ingår i område av riksintresse för naturvård och friluftsliv enligt 3 kap. miljöbalken. Småbåtshamn föreslås då det finns en stor efterfrågan av båtplatser, för närvarande ca 15 000 personer i kö inom Bohuskusten.

”Skyddsvärda uppväxt- och rekryteringsområden för kommersiella viktiga arter finns i hela kustområdet, men det saknas underlag för att avgränsa de viktigaste av dessa som riksintresse”, citat ur Fiskeriverkets utredning Finfo 2006:1, referens 15).

I utredningen finns inte något särskilt utpekat riksintresseområde för fisket i Sälö fjords inre delar.

Planerad hamn, som innebär en utökning av befintliga bryggor för fritidsbåtar, bedöms inte innebära att natur- och kulturmiljön tillfogas någon påtaglig skada. Ej heller påverkas några fritidsintressen negativt.

Anläggningsområdet ingår i område som, enligt 4 kap. 1 och 4 §§ miljöbalken, är av riksintresse med hänsyn till dess natur- och kulturvärden. Planerad åtgärd är en utbyggnad av befintlig hamn inom samma fastighet och vattenområde. Någon påtaglig skada på natur- och kulturområden uppkommer ej.

På ett avstånd av ca en km söder om planområdet finns den norra gränsen för Naturreservatet Nordre älvs estuarium, som av Länsstyrelsen 2005-06-27 har förklarats som naturreservat med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken. I beslutet om naturreservatet anges att föreskrifterna för området inte ska hindra verksamhet vid befintliga anläggningar.

Inom detaljplanen har strandskyddet upphävts inom vissa landområden genom beslut av länsstyrelsen 2010-07-02, dnr 511-9592-2010. För de områden som berör aktuellt projekt kvarstår strandskyddet.

Nationella mål och regionala miljömål

Projektet bedöms beröra miljömålen Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ingen övergödning, Giftfri miljö, Ett rikt växt- och djurliv samt God bebyggd miljö. Beträffande dessa kan följande anges.

Brygganläggningen berör främst vegetationsfattig grundbotten med finsediment och oönskade beläggningar med cyanobakterier. Ingen ålgräsvegetation förekommer.

I området finns i dag ca 100 fritidsbåtar inklusive bojliggare. Genom projektet tillkommer ca 50-100 fritidsbåtar. Numera blir det förbjudet att tömma båtarnas

toa/septitankar direkt i havet, varför någon övergödningseffekt från båtarna inte ska behöva uppkomma i vattenområdet.

Båtverksamheter medför mer eller mindre diffust läckage av giftfria ämnen från bottenfärger och eventuellt från impregneringsmedel i bryggorna. Spill av drivmedel och olja kan förväntas förekomma oavsiktligt, temporärt och i ringa omfattning. Båtbranschen blir allt mer uppmärksam på miljöproblemen och utvecklar alternativa och mindre giftiga bottenfärger. Fyrtaksmotorer blir också vanligare och är betydligt mer skonsamma mot miljön än tvåtaksmotorer.

Anläggande av bryggor sker i en marin miljö med förhållandevis ringa växt- och djurliv. Ingreppet i naturmiljön blir därför begränsat.

Den upprustade och utökade brygganläggningen kommer i första hand att tjäna de boende i området i syfte att skapa en god planerad och bebyggd skärgårdsmiljö med goda rekreationsmöjligheter.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

Aktuellt område omfattas av vattenförekomsten Sälö fjord. Den ekologiska statusen i ytvattenförekomsten har klassificerats till måttlig, otillfredsställande eller dålig och Vattenmyndigheten har bedömt att det finns skäl att fastställa miljö kvalitetsnormen till god ekologisk status med tidsfrist till 2021. Planerad brygganläggning med tillkommande fritidsbåtar bidrar i ringa omfattning till övergödning, som knappast medför att normen såvitt avser ekologisk status överskrids.

Planerad brygganläggning och tillkommande båtar bedöms sammanfattningsvis och i övrigt inte nämnvärt försämra situationen i vattenförekomsten eller påverka denna på så sätt att den för denna fastställda miljö kvalitetsnormen överskrids.

Konsekvenser – marin miljö

Botten vid planerad utbyggd hamn är grund, ca 1,3-2 meter, och består av fint sediment. Av väsentlig betydelse är, såvitt avser ansökt vattenverksamhet, att

vattenområdets bottensamhällen är ytterst triviala med stora mängder med icke önskvärda cyanobakterier och ingen förekomst av skyddsvärda ålgräsbestånd eller liknande. På flera ställen förekommer stora ansamlingar med sågtång som antingen ligger fritt på bottensedimentet eller sitter fast på musselskal. I mindre omfattning förekommer även vanliga rödalger som *Ceramium/Polysiphonia* spp. och gaffeltång, *Furcellaria lumbriacalis* bland algansamlingarna på ett par meters djup. Eftersom mest oönskade eller triviala algsamhällen förekommer i de områden som avses utnyttjas för utökade bryggor blir följaktligen de negativa konsekvenserna i den marina miljön ringa. Bottnen vid den planerade brygganläggningen vid Vedhall kan vidare inte klassas som helt orörd. Området gränsar till och ingår delvis i den befintliga brygganläggningen (vågskydd och brygga nr 10) och påverkas av den befintliga båttrafiken till och från bryggorna.

Brygganläggningar av den här typen påverkar knappast fisken negativt, eftersom flera arter gärna håller till i skydd och i skugga av bryggor. Flytbryggor/vågbrytare fungerar dessutom som flytande konstgjorda rev. De finner oftast också mer föda här än om bottnen varit en orörd botten med finsediment. Lax, öring, tjockläppad mulle, torsk, ål m.fl. arter uppehåller sig gärna intill och under flytbryggor med god vattenomsättning.

Det fiske, som bedrivs inom planens vattenområde, är främst spöfiske efter öring och lax i mindre omfattning. Då ålgräs och nating saknas i nuläget blir också fiske efter ål m.fl. arter mindre intressant. Det bör emellertid nämnas att bottnarna med avseende på djupförhållanden och substrat har viss potential för etablering av dessa vegetationsförhållanden. Nulägets beläggningar med cyanobakterier motverkar dock denna utveckling.

I stort sett är hela vattenområdet kring Vedhall redan exploaterat med bryggor och småbåtar. Enligt länsstyrelsen ska uppförande av nya bryggor helst uppföras i områden, där sådana redan finns, i stället för att ta orörda områden i anspråk.

Flytande bryggor/vågbrytare innebär alltid att en del av de djur och alger som sitter på undervattensytorna lossnar och faller ner till botten. Är vattenomsättningen dålig medför den ökade syrekonsumtionen i bottenskiktet att svavelbakterier kan bildas tidvis. Förekomsten av omfattande beläggningar med cyanobakterier indikerar viss begränsning i vattenomsättningen, varför pålade bryggor i detta avseende är bättre, men däremot avsevärt sämre med småbåtar och rådande vattenståndsskillnader på 2,5 m i extrema fall.

För att erhålla ett fungerande vågskydd för bryggorna är en bred, grund och flatbottnad flytande vågbrytare lämplig, då en sådan konstruktion inte hindrar bottenströmmen. Pumpeffekten på botten minskas också effektivt eller undviks helt med denna typ av vågbrytare.

Alternativ med spontat vågskydd tar minimal bottenyta i anspråk, men hindrar vattenomsättningen mer. Denna bedöms ändå kunna upprätthållas inom hamnen om bryggan som leder ut till sponten utförs med sektionerade flytbryggor. Sponten bildar även ”hårdbotten”, där marina växter och djur kommer att sätta sig.

Muddring innebär att grumligt överskottsvatten söker sig ut i havet norr om hamnen i anläggningsfasen. Då inga särskilt värdefulla växt- eller djursamhällen förekommer här bedöms påverkan ändå bli ringa. Beläggningen med cyanobakterier kommer sannolikt att påverkas genom slampålagring med en temporär tillbakagång. Sågtången bedöms däremot kunna klara sig utan problem. Slamspridningen följer givetvis rådande strömriktning som vanligen går mot väster. Norr om Fjällsholmen bedöms utspädningen bli likvärdig grumlingen vid ett kraftigare skyfall. Första säsongen efter muddring kan eventuellt en ökning med främst fintrådiga brunalger eller kiselalger uppkomma i vattenområdet kring hamnen. Vegetationen avtar efterföljande säsonger.

Friluftsliv

Vedhall har under sommaren ett visst turist- och friluftsliv och är en relativt välbesökt skärgårdsmiljö på västkusten. Området innefattas av riksintresse för

friluftliv. Den strandmiljö, där brygganläggningarna planeras, är i nuläget svårframkomlig med förhållandevis branta klippor och sprängstensutfyllnader närmast vändplatsen. Området är inte särskilt attraktivt för bad.

Planområdets nordvästra del utanför hamnområdet utgörs av en grundare strand med delvis landvegetation, men dyig mark, har möjligen visst rekreativvärde. Tillgängligheten till strandområdet måste beaktas och säkerställas för allmänheten.

Detaljplanen bedöms ha övervägande positiv påverkan på friluftslivet genom att möjliggöra för fler såväl båt- som bilplatser. Området och skärgården utanför görs därmed tillgängligt för fler människor än i dag.

Sammanfattning

Den samlade bedömningen är att projektet får en ringa negativ effekt på den marina miljön och är genomgående positiv avseende övriga miljöer. Friluftslivet gynnas eftersom fler kan utnyttja skärgården.

Särskilt om muddertippningsplatser

Muddermassorna är av sådan karaktär och renhet att de mycket väl kan avyttras på lämplig plats i havet.

Måvholmen

Alldeles utanför nordvästra hörnet av Måvholmen, belägen öster om Rörö i Öckerö kommun, finns en rännformad svacka med ett största djup om 18,5 meter. Omgivande sedimentbotten i väster har ett djup på 13-14 meter. I öster gränsar svackans sedimentbotten till Måvholmens branta bergssluttning.

Botten består av lösa brungrå sediment som lätt rörs upp, vilket tyder på att ackumulationsförhållanden råder på platsen.

Ingen algflora finns på djupet där sedimentbotten vidtar. Endast friliggande driftalger förekommer här och var. Algerna kommer sannolikt från mer ytnära klippbottnar utmed Måvholmen.

Faunan är sparsam och trivial med framför allt nätsnäckor, *Nassarius reticulatus*, och valthornssnäcka, *Buccinum undatum*. Därutöver observerades eremitkräftor, *Eupagurus bernhardus*. Inga ormstjärnor, som är karaktärsgivande för dessa bottnar, har kunnat observeras.

Vid en högsta utfyllnadsnivå om 14 meter rymmer tippningsområdet ca 121 000 m³ muddermassor.

St Ryttern – Gula Märren

Muddertippningsplatsen bildar en djuphåla mellan Guleskären och St. Ryttern med maximalt djup på 23 meter. I väster böjer djuphålan av mot söder och planar ut på djupet 20 meter. Lokalen är hårt exploaterad från väster och sydväst.

Akkumulationsförhållanden råder på större djup än 20 meter och i öster nedanför ca 18 meters djup.

Bottenmaterialet utgörs av lösa finsediment med talrika krypspår från nätsnäckor, *Nassarius reticulatus*, samt eremitkräftor m.m. Inga ormstjärnor, som är karaktärs-givande för dessa bottnar, har kunnat observeras.

Vid en högsta utfyllnadsnivå på 18 meter rymmer tippningsområdet 454 000 m³ muddermassor.

Övrigt

Att fastsittande djur inte i någon nämnvärd grad påverkas av kraftig grumling kunde konstateras efter de omfattande tippningarna av muddermassorna vid bl.a. tippningen SSV Vinga. En mindre reducering av mossdjuren *Flustra* spp. var i stort sett det enda som kunde konstateras. Bedömningen är därför att tippning av aktuella

muddermassor kan ske utan märkbar negativ effekt på den marina faunan och floran. Dessutom sker tippning utanför vegetations- och reproduktionstiden på året. Varje tippning orsakar en grumling av bottenvattnet som varar några timmar innan de förs bort med strömmarna. Någon negativ inverkan på algernas djuputbredning uppkommer inte vid dessa korta perioder med grumligt vatten. Någon negativ inverkan på fågel och sälpopulationerna bedöms vara utesluten och därmed sker ingen ”betydande skada” på de utpekade skyddsvärdena i Natura 2000-habitatet rev (1170), varför prövning enligt Natura 2000-bestämmelserna inte behövs.

Tillåtlighet

Föreslagna åtgärder utgör ett led i genomförandet av gällande och lagakraftvunnen detaljplan.

Vattenverksamheterna strider inte mot gällande detaljplan eller några områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen. Desamma är således tillåtliga enligt 2 kap. 6 § tredje stycket i miljöbalken.

Vattenverksamheterna är en viktig del i samband med byggnation av bostäder inom planområdet för att tillmötesgå rådande behov av kustnära boende. Som ett komplement till bostadsbyggnationen ska den befintliga hamnen byggas om och utökas med ca 80 nya båtplatser för bland annat de nytillkomna fastigheterna.

Sökanden har vid upprättande av ansökan iakttagit de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken.

Föreslagna anläggningar och dessas förefintlighet i framtiden bedöms medföra viss störning på omgivningen under anläggningsfasen. Enligt sökandens förmenande överväger fördelarna från allmän och enskild synpunkt av verksamheterna kostnaderna samt eventuella skador och olägenheter av desamma.

Några skador eller negativ påverkan av betydelse bedöms med stor sannolikhet inte uppkomma på skyddsvärdena inom Natura 2000-område, naturreservat, friluftsliv etc.

Mot bakgrund av det anförda gör sökanden gällande att vattenverksamheterna är tillåtliga enligt miljöbalken.

Samråd och miljökonsekvensbeskrivning

Bolaget har utfört samrådsförfarandet enligt 6 kap. miljöbalken. Bolaget gör gällande att det fullgjort vad i 6 kap. miljöbalken stadgas om samråd för tillståndspliktig vattenverksamhet.

Miljökonsekvensbeskrivningen har upprättats i enlighet med 6 kap. miljöbalken. Med beaktande härav och resultatet av samrådsförfarandet gör sökanden gällande att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i miljöbalken.

Strandskydd

Som särskilda skäl för strandskyddsdispens åberopas att området redan är exploaterat genom dels antagen detaljplan, dels redan befintlig brygganläggning. Ytterligare skäl är att området genom den gällande detaljplanen behövs för bryggområde, som för sin funktion måste ligga vid vatten. Behovet kan inte tillgodoses på annan plats än inom avsett område inom detaljplanen. Detaljplanen, som är under genomförande, medför att den planerade brygganläggningen utgör ett mycket angeläget intresse som behöver ta i anspråk förelagt vattenområde.

INKOMNA YTTRANDE OCH SYNPUNKTER

Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten samt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har avstått från att yttra sig.

Sjöfartsverket har anfört följande.

Yttrande

Sjöfartsverket ser positivt på ansökan från Vedvikens handelsbolag att modernisera befintlig hamn. Detta mot bakgrund av att det finns ett stort behov av båtplatser för fritidsbåtar längs västkusten.

Sjöfartsverket har därför inget att erinra mot ansökan i sak.

Övriga kommentarer

Bryggor bör som säkerhetshöjande åtgärd utrustas enligt nedan för att kunna upptäckas i mörker och nedsatt sikt:

- Yttersta bryggnocken bör vara försedd med fasadbelysning som tydligt markerar flytbryggans ändpunkt.
- Bryggor bör förses med belysning var 20:e meter alternativt med reflexer var 20:e meter.

Vid planering av belysningspunkter ska hänsyn tas så att dessa inte bländar sjöfarande eller påverkar funktionen på de ljuspunkter som är avsedda för sjöfartens säkra navigation.

Efter avslutat arbete åligger det den sökande att rapportera in eventuella förändringar av strandlinje samt bryggornas lägen och utsträckning till ufs@sjofartsverket.se (Ufs-redaktionen) för införande i sjökort och som information till sjöfarten.

Eventuell förändring av skyltar ska också meddelas.

Muddermassor

För tippning av muddermassor har två områden utpekats och enligt MKB ska dessa två platser vara etablerade dumpningsplatser. Sjöfartsverket saknar detaljkunskap kring detta påstående men kan inte finna att någon av de två platserna kan anses såsom etablerade tippningsplatser. Det norra alternativet vid Stora ryttaren har

enligt Sjöfartsverkets en bättre fysisk placering och här har Sjöfartsverket inget att erinra mot tippning.

Det område som beskrivs vid Måvholmen ligger delvis i befintlig farled som är av riksintresse. Sjöfartsverket har dock tagit del av den utredning som Rörö hamnförening gjort av nämnda plats samt det tillstånd som Rörö hamnförening tidigare haft för tippning av muddermassor vid Måvholmen och tillstyrker nu tippning av muddermassor även i detta område. Sjöfartsverket kan inte se att den nu ansökta mängden utgör någon signifikant förändring av bottenpografien och därför behövs inte heller någon efterföljande sjömätning utföras. Länsstyrelsen ska meddelas vilken mängd muddermassor som tippas i området.

Länsstyrelsen har, som den slutligen har bestämt sin talan, i huvudsak anfört följande.

Länsstyrelsens ställningstagande

Muddring m.m.

Länsstyrelsen tillstyrker bifall till ansökan i den del som rör vattenverksamhet i form av muddring och uppförande av brygganläggning inom fastigheten X under förutsättning att nedanstående yrkanden beaktas.

- Samtliga arbeten ska bedrivas så att grumling av vattnet och annan föroreningspåverkan undviks så långt möjligt. Arbeten i vatten bör endast ske under tidsperioden 1 oktober – 31 mars.
- Nya anläggningar i vattenområdet ska rapporteras till Sjöfartsverket för uppdatering av sjökort. Positionerna ska anges i WGS84 (lat/long).
- När arbetena påbörjas och avslutas ska anmälan göras till Kustbevakningen Regionledning Väst.

Kvittblivning

Länsstyrelsen avstyrker dispens från dumpningsförbudet vid den föreslagna dumpningsplatsen vid Guleskären- Gula Märren- Stora Ryttern, Kungälv kommun och tillstyrker dispens från dumpningsförbudet vid föreslagna dumpningsplats vid Måvholmen, Öckerö kommun, under förutsättning att yrkade villkor för dumpningen föreskrivs.

Länsstyrelsen yrkar på följande villkor för dumpning vid Måvholmen:

1. Om inte annat framgår av övriga villkor ska verksamheten, inklusive åtgärder för att begränsa vatten- och luftföroreningar samt andra störningar för omgivningen, bedrivas i överensstämmelse med vad sökanden angivit i ansökningshandlingarna eller i övrigt i ärendet angivit eller åtagit sig.
2. Kemikalier och oljor som används under arbetet ska lagras och hanteras på ett sådant sätt att spill och läckage undviks. Eventuellt spill ska omgående samlas upp och tas om hand.
3. Dumpning får endast ske under perioden 1 oktober - 31 mars.
4. Dumpning får inte ske då nordvästvindar råder.
5. Massorna ska transporteras till dumpningsplatsen i täta botten tömmande pråmar. GPS-utrustning ska brukas för att säkerställa att dumpning sker på rätt plats.
6. Ett kontrollprogram ska upprättas i samråd med tillsynsmyndigheten Länsstyrelsen i Västra Götalands län innan dumpning påbörjas.
7. Kustbevakningen, Regionledning Sydväst och länsstyrelsen ska informeras om när dumpningsarbetet påbörjas och avslutas. Kopior på tippningsjournaler ska lämnas till Vattenvårdsenheten på länsstyrelsen så snart arbetena är färdigställda.

Länsstyrelsens bedömning

Vid muddring eller vid anläggningsarbeten i vatten föreligger alltid risk för att den marina miljön i närområdet störs på grund av grumling. Den nu planerade verksamheten ger upphov till störningar framförallt genom sedimentspridning i vattenområdet.

Området utgör ett större grundområde. Grundområden är ofta viktiga uppväxtområden för fiskar. I närområdet finns flera viktiga växt- och djursamhällen som kräver hänsyn under anläggningsfasen. Söder om den aktuella hamnen finns blåmusselbankar, väster om finns rödalger och norr om finns ålgräsängar. Det är av stor vikt att muddringsarbetet sker med stor försiktighet för att undvika skador på dessa naturvärden genom spridning av massor med strömmarna. Arbeten i vatten

bör därför endast ske under sen höst/vinter, då den biologiska aktiviteten i marina miljön är som minst störningskänslig och då det rörliga friluftslivet bedöms störas minst. Tiden för arbeten i vatten ska därför vara samordnad med tiden för dumpning och ske under perioden 1 oktober – 31 mars. Länsstyrelsen förordar förankring med ”Seaflex” framför kätting.

Den planerade hamnen ligger inom strandskyddat område.

Ur kulturmiljösynpunkt finns inget att erinra mot arbetsföretaget förutsatt att inga fornlämningar berörs av åtgärden.

Den planerade hamnen i ansökan är större än vad som anges i detaljplanen, den sträcker sig utanför detaljplanelagt område.

Vid dumpning av muddermassor i vattenområde föreligger alltid en risk för att den marina miljön störs. Den nu planerade verksamheten ger upphov till störningar framförallt genom sedimentspridning i vattenområdet. Sökande har beskrivit generella effekter som dumpning kan medföra men inte i detalj beskrivit påverkan på intilliggande Natura 2000-område. Länsstyrelsen har dock i ett annat pågående ärende (länsstyrelsens diarienummer 562-37080-13) tagit del av underlag som gör att länsstyrelsen bedömer att dumpning inte påverkar intilliggande Natura 2000-område negativt. Länsstyrelsen anser att det finns skäl att göra avsteg ifrån dumpningsförbudet, då dumpning av muddermassorna bedöms kunna ske utan olägenhet för människors hälsa och miljön, under förutsättning att yrkade villkor föreskrivs.

Föreslagen dumpning vid Guleskären-Gula Märren-Stora Rvtttern

Sökande har i komplettering från 2014-06-02 angett att "Ackumulationsförhållanden råder på större djup än 20 m och i öster nedanför ca 18 m djup." Enligt de djupangivelser som sökanden presenterat förekommer delvis djup som understiger 20 m även i dumpningsområdets västra delar. Av Sveriges geologiska undersökning (SGU) maringeologiska karta över ytsubstrat, skala 1:50 000, klassificeras

delar av dumpningsplatsen som håll eller som grus, sand och sten vilket tyder på erosionsförhållanden i delar av dumpningsområdet.

Kungälvskärgård har sedan 1980-talet förlorat mycket stora ytor av ålgräs och i dag återstår endast en spillra av detta mycket viktiga habitat. En av de bidragande faktorerna till förlusten är troligtvis ett minskat siktdjup i området. Länsstyrelsen, Havs- och vattenmyndigheten och Göteborgs universitet har inom forskningsprojektet ZORRO satsat betydande resurser på att försöka hitta restaureringsmetoder och restaurera ålgräsängar. Flera försöksområden ligger inom Kungälvskärgård. Det har inom projektet konstaterats dåliga ljusförhållanden på botten vilket försvårar restaurering. Vid en utvärdering av provfisket i Älgöfjorden mellan åren 2002 till 2010, konstaterade dåvarande Fiskeriverket en nedåtgående trend för siktdjupet i provfiskeområdet, troligtvis gäller även detta för Sälöfjorden. De försämrade ljusförhållandena i området har troligtvis många orsaker, till exempel ökad avrinning från Nordre älv, stora förluster av ålgräs med mera, dock kan dumpning av muddermassor på en felaktig plats förvärra problemet ytterligare.

Länsstyrelsens bedömning är att det är oklart om ackumulationsförhållande råder på dumpningsplatsen vid Guleskären-Gula Märren- Stora Ryttern. Därutöver bedömer länsstyrelsen att sökandens kompletteringar fortfarande inte är tillräckliga för att kunna ta slutlig ställning till fråga om dumpning vid föreslaget område Guleskären-Gula Märren-Stora Ryttern och att påverkan på intilliggande Natura 2000-område Sälöfjorden därmed inte kan uteslutas. Länsstyrelsen avstyrker därför dispens från dumpningsförbudet gällande föreslagen dumpning vid Guleskären- Gula Märren-Stora Ryttern.

Uppllysning

Enligt 2 kap. 10 § 2 st. lagen om kulturminnen gäller att om en fornlämning påträffas under pålning eller annat arbete, ska arbetet omedelbart avbrytas till den del fornlämningen berörs. Den som leder arbetet ska omedelbart anmäla förhållandet hos länsstyrelsen. Termen fornlämning omfattar även skeppsvrak.

Ersättning

Länsstyrelsen har yrkat ersättning för handläggning av ärendet, genomläsning och granskning av handlingar och yttrande i ärendet med 8 timmar à 800 kr/tim, dvs 6 400 kr.

Miljö- och byggnadsnämnden Kungälv kommun (Nämnden i Kungälv) har angett följande. Nämnden i Kungälv anser att en spolplatta och reningsanläggning ska uppföras om båtupptag och tvättning av båtbottnar sker. Kovikshamn saknar i dag reningsanläggning. Utifrån förutsättningen att inget båtupptag sker inom området, instämmer Nämnden i Kungälv med sökande att behov av spolplatta saknas.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Öckerö kommun (Nämnden i Öckerö) har anfört följande.

Eftersom ansökan endast delvis rör Öckerö kommun väljer Nämnden i Öckerö att lämna synpunkter angående Måvholmen som möjlig tippningsplats för muddermassor.

Nämnden i Öckerö instämmer i länsstyrelsens inledningsvis lämnade yttrande angående Måvholmen som muddertippningsplats. Utredning bör således ske av vilka effekter nya dumpningar har för de naturvärden som finns inom Natura 2000-områdena innan ytterligare dumpning sker.

Även Rörö hamn har ett pågående muddringsärende med Måvholmen som möjlig tippningsplats, vilket ännu inte avgjorts. Det visar på ett behov av kvittblivning av muddermassor från flera intressenter. Det vore därför önskvärt att ta fram ett antal väl undersökta muddertippningsplatser längs kusten, som sedan kan nyttjas av olika sökanden. Detta skulle kunna ingå i kommande kustzon/havsplaneringen.

Nämnden i Öckerö vill även påminna om att eftersom det inom det aktuella området legat båtar under långt tid, är det sannolikt att de muddermassor som tas upp inne-

håller föroreningar från båtottenfärger. Man bör därför även ha en beredskap för att kunna hantera förorenade massor.

Av inkomna yttranden framgår att St. Ryttern av flera skäl är att föredra som tippningsplats framför Måvholmen.

Nämnden i Öckerö vill också påminna om att det sedan 1 december 2014 är nya strandskyddsgränser. Skulle tippningsplatsen hamna inom strandskyddat område bör även frågan om strandskyddsdispens avgöras inom målet.

Bohusläns museum har uppgett följande.

Bohusläns museum har tagit del av ansökningshandlingarna samt den miljökonsekvensbeskrivning som upprättats med anledning av ansökan och får efter granskning lämna följande synpunkter.

Kulturhistorisk bakgrund

Torsby socken är synnerligen rikt på fornlämningar och Vedhall med omnejd är inget undantag. På de omgivande öarna och bergshöjderna finns ett flertal förhistoriska gravar i form av rösen och stensättningar. En möjlig betydelse av namnet Vedhall är 'stenhäll för upplag av ved eller timmer', vilket kan tolkas som att platsen tidigt haft funktionen av lastageplats. Även omkringliggande ortnamn, såsom den längre norrut belägna Knarreviken, är starka indikatorer på tidig maritim aktivitet i området (knarr var benämningen på en av vikingatidens fartygstyper). Vid Knarreviken finns dessutom lämningar efter ett trankokeri/sillsalteri från 1700-talets sillperiod (Raä-nr Torsby 313:1). Inom det planerade exploateringsområdet saknas i dag kända fornlämningar under vattnet. Detta förhållande ska dock ses mot bakgrund av att det aldrig har utförts någon marinarkeologisk inventering av det aktuella vattenområdet.

I områdets västra del finns visserligen en fartygslämning, vilken i dag är kringbyggd av bryggor, men den är troligen av yngre datum. Enligt uppgift rör det sig

om ett uttjänt fartyg eller "pråm" som ursprungligen ska ha sänkts som bryggfundament. Det är oklart när detta skedde, men enligt ortsbefolkning bör det ha inträffat under tidigt 1900-tal. Är detta korrekt innebär det att fartygslämningen i fråga inte är att betrakta som fornlämning.

Muddertippningsplatsen Måvholmen har tidigare (2000) varit föremål för en marin- arkeologisk utredning i Bohusläns museums regi. Utredningen motiverades av en uppgift om ett fartyg vid namn Neptunus som ska ha förlit i detta område år 1837. Vid utredningen påträffades enstaka konstruktionstimmer i utredningsområdets södra del, vilka tolkades höra till nämnda fartygslämning. Slutsatsen från utredningen var att lämningen efter Neptunus troligen ska sökas längre söderut, alternativt ute på djupare vatten (Bohusläns museum, rapport 2001:01).

Utlåtande ur fornlämningsperspektiv

Enligt Bohusläns museums uppfattning finns starkt vägande kulturhistoriska skäl att ställa krav på att en marin- arkeologisk utredning bör föregå det planerade arbets- företaget. Vad gäller muddertippningsplatsen vid Måvholmen gör museet bedömningen att en kompletterande utredning kan behöva utföras om planerad muddertippning avser att ta ett större område i anspråk än det som var föremål för arkeologisk utredning år 2000.

Naturskyddsföreningen i Kungälv har anfört i huvudsak följande.

Föreningen har tidigare fått flera påstötningar från boende och fritidsfiskare i Sälöfjordens närhet, om att mudderdeponering pågått. Detta i ett när område som ingår i Natura 2000 för skydd enligt habitat- och fågeldirektivet. Området hyser sedan 1960-talet flera säl- och fågelskyddsområden, för vilkas arter tillgången på fisk är avgörande. Trots detta har bolaget valt den fiskrikaste delen för denna deponeringsverksamhet. Det kustnära fisket är dessutom starkt hotat. Försök från lokalbefolkningen att stoppa denna förödande verksamhet har hittills varit förgäves. Ansvariga myndigheter på lokal, regional och riksnivå synes dessutom vara oense om vem som får ge tillstånd till sådan verksamhet.

År 2008 gjordes en grundlig undersökning av ärendet. Ekologi-Konsult fick i uppdrag av föreningen att göra en rapport över hanteringen av ärendet och muddermassans inverkan.

Önskemål om att dumpa muddermassor kommer nu från flera småbåtshamnar. Föreningen vill därför framhålla att denna mudderdeponering klart försämrar livsmiljön för de utpekade Natura 2000-arterna i området och att dumpningen därför omedelbart måste upphöra.

Föreningen hänvisar till Ekologi-Konsults rapport (P, O; 2008-02-25, Mudderdeponering i Säljöfjordens Natura 2000-område. O.P, Ekologi-Konsult). Under rubriken ”Sammanfattning” i denna rapport framgår följande. ”Säljöfjorden utgör ett av Bohuskustens värdefullaste skärgårdsområden med hänsyn till djurlivet. Under sillperioderna hade området en dominerande funktion. Läget utanför Nordre älvs estuarium, Sveriges största flod, med utflöde av organiskt material och närsalter leder till en rik biologisk produktion med fisk, säl och sjöfågel i toppen av näringskedjor. Detta har lett till att området är av riksintresse. Här finns flera fredade fågelskär och ett sälskyddsområde, åtgärder som tillkom redan på 1960-talet. Det är då märkligt att handhavande av tillsyn och skötsel av ett sådant viktigt område utföres av en vattenvårdande myndighet, som inte har kännedom om eller bryr sig om något annat än vattnet, d.v.s. H₂O. Förekomsten av bottenlevande fisk och hummer är beroende av sedimenterad biomassa på ackumulationsbottnar, där många evertebrater är flerånga. När sådana bottnar täcks med mudders slås denna fauna ut på grund av syrebrist. På grund av den starka strömmen kommer tippat mudders att spridas över stora områden. Vid årlig upprepning kommer på så sätt det bentiska djurlivet att slås ut på stora arealer. Det av Kungälv kommun år 1990 anlitate företaget för att leta rätt på en tippplats tog ingen hänsyn till förekomsten av fredade fågel- och sälskyddsområden, trots att de finns markerade på det utnyttjade sjökortet ..., och flertalet berörda fågelarter är beroende av tillgång på den föda, som ostörda bottnar kan erbjuda. Mycket anmärkningsvärt är också, att det befintliga Natura 2000-området ... inte ens nämnes vid namn. I den lagstiftning som åberopas, nämnes inte heller EU:s lagstiftning om vad som gäller med avseende på det internationella samarbete, som Sverige också undertecknat. Av detta skäl kan det nu vara dags att be om stöd från EU för att få ett omedelbart slut på muddertippning i området.”

Fjällholmens samfällighetsförening har anfört bl.a. följande.

De nuvarande bryggorna i hamnen, med undantag av flytbryggan, ägs av de som har båtplatser vid respektive brygga. Med anledning av detta förutsätter samfällighetsföreningen att den kommer att kontaktas för att delta i en eventuell framtida planering av förändringar i hamnen.

För närvarande bor tretton personer permanent på ön. Antalet bofasta har ökat de senaste åren och att utvecklingen fortsätter i den riktningen är troligt. Av de bofasta är sex personer pensionärer, fyra personer yrkesarbetare och dagpendlar till fastlandet och tre skolbarn pendlar också dagligen till fastlandet.

Under sommarhalvåret mångfaldigas befolkningen på ön och under de mest intensiva sommarmånaderna uppgår invånarantalet till över 100 personer. Men många bor tidvis i sina hus under hela året, exempelvis vid jul och andra långhelger. Detta ställer givetvis krav på en väl fungerande hamn i Vedhall under alla tider på året.

För att uppfylla de behov som samfällighetsdelägarna har, lämnar samfällighetsföreningen följande synpunkter:

- Att hamn och bryggplatser är tillgänglig och fungerar året runt. (Oavsett väderförhållande).
- Att det är väsentligt att kunna förtöja på insidan (ostsidan) brygga med stäven mot väster. (Detta är avgörande för att kunna lägga till i hamnen även vid hård västlig vind).
- Lättillgängliga platser under alla väderförhållande och årstider. (Tillräckligt manöverutrymme mellan bryggor och intilliggande båtar).
- Platsgaranti (Att alla som i dag har plats och/eller fastighet på Fjällsholmen även i framtiden kommer att ha tillgång till båtplats i Vedhall).

Vid eventuell förändring av hamnverksamheten enligt Vedviken HBs ansökan är följande punkter väsentliga att beakta.

- Prissättning

- Båtplats under byggnation
- Möten för samverkan och praktisk planering med Vedviken HB Inför och under eventuell byggnation

G.A, B-M.O, A.E, L.E, K.D och P.J (G.A m.fl.) har angett i huvudsak följande. Undertecknade är ägare av stamfastigheterna Y samt fastigheterna Z och är som sådana beroende av båtplats på fastlandet. Ingen taxibåtrörelse eller dylikt finns för transport till och från ön. Fastigheterna på Fjällsholmen har haft sina båtplatser på Vedhall så länge man kan minnas, dvs. åtminstone sedan slutet av 1800-talet. Bryggorna har alltid ägts och skötts av de som nyttjat dem. Vattennyttjandeavgift har erlagts till X.

De ställer sig bakom Fjällsholmens samfällighetsförenings yttrande som är inkommet till rätten men vill ytterligare poängtera ett par saker.

Bryggorna bär för dem på ett betydande värde, dels i form av materiella investeringar i själva bryggan och skötseln av dem, dels – och det är ännu viktigare – i den trygghet det innebär att ha en utgångspunkt för en brukbar, tillgänglig vattenväg till ön. Den trygghet de äger i dag ska bevaras genom att framtida båtplatser garanteras samt att avtalsskrivning och avgiftsbestämning för dessa båtplatser ska vara skriftligen överenskommet och undertecknat innan bryggorna rivs.

Det kan inte nog poängteras att bryggplatser måste finnas under byggprocessen, och det under hela tiden. Åretruntbruk måste gälla för de framtida bryggorna.

Vedhalls Bryggförening har anfört bl.a. följande.

Vedhalls Bryggförening innehar servitut för vad sökande anger som "servitutbrygga och vågbrytare". Detta servitut omfattar även vattenområdet runt vågbrytare och brygga samt området mellan brygga och vågbrytare och området från land till

brygga. Bryggföreningen förutsätter att detta gäller även efter en lagligförklaring vilken, efter att ha gått igenom alla handlingar, ännu ej har ansökts om av bolaget.

Bryggan är den länk som ett antal öar, närmare bestämt sju stycken, har som sin fasta länk till fastlandet varav flera är fast boende på öarna. Det är därför av största vikt att manöverutrymmet vid bryggan bibehålls på den nivå den är i dag. Bryggan har så sent som under tidig höst 2014 renoverats, med stöd från Kungälv's kommun, för att även klara skolbåtens krav avseende angöring.

Utöver detta klarläggande har Bryggföreningen följande synpunkter:

- möjligheten till lastning och lossning med vanlig kranbil från vändplanen måste bibehållas vilket innebär att eventuell spång utefter muren inte får vara för bred eftersom det måste finnas plats för båt och att kranlängden inte behöver vara extra lång (byggmaterial mm),
- möjligheten till båtplats mellan bryggan och fastlandet på västra sidan ska kvarstå (innefattas av servitutet),
- manöverutrymmet mellan bryggorna måste säkerställas även vid hårt väder varför Bryggföreningen ställer följande krav:
  - avståndet mellan bryggorna ska vara minst 20 meter för att en båt om åtta meter ska kunna manövreras på ett säkert sätt, detta gäller alla bryggor och i synnerhet avståndet till Bryggföreningens brygga då endast stävförtöjning tillåts under högsäsong. Nämnas ska att den befintliga flytbryggan ligger för nära Bryggföreningens brygga i förhållande till den nivå som fastställdes i servitutet som tecknades före utläggningen av flytbryggan,
  - befintlig flytbrygga bör därför flyttas för att uppfylla detta krav men även sektioneras för att minska reflektionen vid otjänlig väderlek. En flytbrygga är till gagn som vågbrytare men kan även vara en olägenhet vid hård vind (se GKSS anvisningar för hamnar) och
  - skolbåtens angöring, som sker fyra gånger/dag, måste alltid ha fritt manöverutrymme för angöring vid Bryggföreningens brygga (båtens längd är cirka 12 meter).

Avslutningsvis kan tilläggas att antalet boende i området kommer under de närmaste tre åren att öka markant varför stor noggrannhet krävs när dessa beslut ska fattas. Ett stort antal permanentboenden (ett sjuttiototal) och sjöboder (elva) kommer att byggas på och i anslutning till Vedhall.

S.A har angett bl.a. följande.

Ansökan om dispens från förbudet att dumpa avfall för dumpning av 3 000 m³ muddermassor i havet ska avslås.

Ansökan avser dumpning inom ett område mellan Gula märren, Guleskär och St Ryttaren i Kungälv kommun eller vid Måvholmen, Öckerö kommun. Båda områdena är klart olämpliga för dumpning, vilket framgår av de flertal skydd som finns för både de tilltänkta dumpingsområdena samt intilliggande områden. Det är ohållbart att varje enskild båtplats tillåts dumpa 30 m³ slam i havet.

Natura 2000

Sälöfjorden samt Tofta och Nordre älv estuarium är skyddade Natura 2000-områden. Länsstyrelsen har i sitt yttrande från 2014-04-25 påpekat att det inom Sälöfjorden bland annat finns ett rev som i habitatdirektivet är utpekade som skyddat habitat (1170) samt ett antal utpekade arter- knubbsäl och fisktärna. Muddringen kan komma att på ett betydande sätt påverka habitatet på revet samt de utpekade arterna, varför tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken måste beviljas innan verksamheten får bedrivas. I ansökan eller MKB:n har inte visats att muddringen inte skulle riskera sådan påverkan. Även Måvholmen ligger delvis inom ett Natura 2000-område och det finns risk för betydande påverkan på de habitat och arter som skyddas om muddring tillåts. Även här kommer ett tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken att behövas. Något sådant tillstånd är inte sökt för något av de föreslagna dumpningsområdena och sökanden har inte kunnat visa att dumpningen inte skulle kunna komma att påverka de skyddade habitat/arterna, trots länsstyrelsen begäran om sådana uppgifter.

Naturresevat samt djurskyddsområden (säl- och fågelskyddsområden)

De föreslagna dumpningsområdena ligger nära flera naturreservat samt inom området som planeras bli Marstrandsskärgårdens naturreservat. Områdena har även flera säl- och fågelskyddsområden. Samhällets resurser på att skydda området samt minska påverkan på detta genom olika typer av åtgärder förfelas helt om dumpning i dessa känsliga miljöer skulle tillåtas.

Riksintressen

Dumpningsområdet omfattas även av riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § miljöbalken och ska därför skyddas mot den föreslagna dumpningen eftersom den är en åtgärd som påtagligt kan skada naturmiljön. Det finns inget utrymme för undantag i detta fall.

Genomförandet av vattendirektivet

Nuvarande ekologisk status för området för den planerade dumpningen är klassat som måttlig och kravet är att statusen ska vara god senast år 2021. Det betyder att åtgärder för att komma tillrätta med framförallt övergödningen måste vidtas. Det är vidare inte tillåtet att enligt vattendirektivet, miljöbalken och vattenförvaltningsförordningen ytterligare försämra statusen i området, vilket kommer att ske genom dumpning. Grumlingen som sker vid dumpningen minskar siktdjupet, vilket i sig påverkar olika arters livsförhållanden. Det har klarlagts att ålgräset i området minskat kraftigt, mer än i övriga Bohuslän (Baden m.f. 2003 i Ambio). Pågående, opublicerade studier under 2010-2014 (Moksnes) visar att förlusten fortsatt och i dag motsvarar >95%. Det är däremot inte klart vad som orsakat denna förändring men inte osannolikt att tidigare muddringar haft en inverkan.

Skydda fisket och havet mot ytterligare muddring

I områdena bedrivs också sedan länge fiske av hummer, krabba, vitling m.fl. arter. Av handlingarna i ärendet kan konstateras att myndigheter och sökande helt tycks sakna kunskap om var de vedertagna lokala fiskeplatserna finns. Miljökonsekvensbeskrivningen saknar uppgifter om påverkan för hummer, krabba, vitling, skrub-

skädda, torsk, ål, havsöring, säl, sjöfågel m.m. samt hälsoaspekter på människor som äter fisk och skaldjur.

Fiskeplatsen Rytterhålan är känd för riklig tillgång på vitling och båtar har i alla tider ankrat upp här för att fiska. Det finns fortfarande kvar vitling i området men sedan 1990-talet har storleken på minskat från 15-20 cm till dagens 7-8 cm. Förklaringen till denna nedgång kom år 2006 då det upptäcktes ett fartyg som med gripskopa tippade muddermassor i Rytterhålan. Saken polisanmälades men fartyget kunde ej spåras och vidare kontakt med myndigheterna visade att länsstyrelsen under decennier systematiskt lämnat dispens till tippning av muddermassor i decennier. Dispensgivningen medförde att dumpningen fortsatte fram till 2008. Det har gjorts ytterligare polisanmälningar avseende olagliga dumpningar, från ca 40 fartyg med ej kontrollerade muddermassor. Dumpningen har medfört att djupet som tidigare var ca 21 meter i djuphålan invid St Ryttern i dagsläget reducerats till ca 17 meter. Denna dumpning har starkt försvårat återhämtningen av fiskebestånden och skadat viktiga livshabitat för fisk såsom ålgräsängar. Han hänvisar till ingiven bild från Kovikshamn där det framgår hur vattnet är påverkat av sediment/slam efter tidigare deponimassor från Spaghamn 2008. Prover från sedimentet är lämnat till Kungälv kommun.

I länsstyrelsens yttrande från 2014-04-25 framgår också att länsstyrelsen nu själv ifrågasätter ytterligare dumpning och kräver att undersökningar av de kumulativa effekterna av tidigare dumpningar undersöks. Gula mårren, Guleskär och St Ryttern är ett vedertaget viktigt fiskeområde. En deponi här skulle skada förutsättningarna för det marina livet, friluftslivet och hälsoaspekter. Inte heller Måvholmen är ett lämpligt deponeringsområde eftersom där finns skyddsvärda habitat samt att slam sprids med den starkt nordliga strömmen över stora delar av Sälöfjordens fiskeplatser.

För att skydda havsmiljön kräver han att all deponi av muddermassorna från småbåtshamnarna sker på land och att det översta bottenlagret som kan vara starkt förorenat av rester från båtbottnfärger m.m. deponeras som miljöfarligt avfall.

Muddringsplatsen bör även inhägnas så att slamspridning i vattnet förhindras. Sker deponeringen på land krävs avspärning för att inte riskera skador. I övrigt bör mjukbottnar, barnkammare skonas och muddring på platsen helt undvikas genom att förlägga flytbryggor på djupare vatten.

Stoppa en ohållbar dumpning på skyddade havsområden

Han och hans familj har varit bosatta i området i generationer och bedrivit fiske i de nu föreslagna områdena för dumpning. Det är ostridigt att havsmiljön under de senaste 50 åren förändrats kraftigt beroende på mänsklig påverkan. Under senare år har politiker och myndigheter beslutat att ytterligare försämring inte får ske och att områden som inte uppnår god status ska restaureras. Det satsas nu stora resurser på olika typer av åtgärder. De nu aktuella områdena är viktiga habitat i ett område med stark mänsklig påverkan och är dessutom områden som har stark betydelse för många människor i regionen. Att då tillåta dumpning av muddermassor i havet är helt kontraproduktivt och samhällsekonomiskt förkastligt. Motsvarande deponering i skyddsvärda områden på land hade aldrig tillåtits och ska självklart inte heller tillåtas i havet så länge det inte finns trovärdigt underlag för att några skador inte kommer att ske. Något sådant underlag har inte förevisats i detta ärende, trots begäran från bland annat länsstyrelsen.

Övrigt

Det finns vrak i området och det saknas en marinarkeologisk undersökning för området St Ryttern, Gulskären, Gula märren.

D.F har, som han slutligen har bestämt sin talan, anfört bl.a. följande. Fastighet A innehar servitut gentemot X och familjen har haft samma bryggplats sedan 1873. Något servitutsavtal har han och hans familj dock inte kunnat finna. Bryggorna är privatägda utav de som innehar bryggplatser. För att eventuellt arbete ska kunna fortskrida måste det planeras i nära samråd med dem. Likvärdigt servitut måste vidare upprättas. Det viktigaste för honom och hans familj är att de garanteras båtplats året runt i brygganläggningen och detta även under arbetstiden.

BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE OCH SYNPUNKTER

Bolaget har bemött inkomna yttranden och synpunkter i huvudsak enligt följande.

Sjöfartsverket

Sjöfartsverkets krav och förslag på säkerhetsanordningar ska beaktas.

Bolaget konstaterar med tillfredsställelse att Sjöfartsverket i sitt andra yttrande medger tippning av muddermassorna vid Måvholmen och att ingen sjömätning av området behövs efter avslutad tippning

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen efterlyser beskrivning av kumulativa effekter intill Natura 2000-område samt vilken hänsyn som ska tas i samband med muddertippningar.

Muddermassorna, som enligt provtagning måste anses som rena för tippning i havet, kommer att transporteras till platsen för tippning i täta bottentömmande pråmar. Av erfarenheter från andra likande tippningar vet bolaget att grumlingen vid ytan blir mycket begränsad till några meter kring pråmen och strax därefter kommer den vattenmassa som ligger ovan salthaltsprångskiktet (ca 12 m djup) att få en utspädd grumlingsplym som driver sakta mot norr. Denna plym med ca 50-100 m diameter har så låg grumling att den knappast stör den mobila faunan. Det är också detta vattenpaket som driver in i Natura 2000-området, men då är den ytterligare så utspädd att ingen som helst negativ påverkan på algflora eller fauna uppkommer. Ofta kan man följa dessa grumlingsfläckar, som genereras vid varje tippning, några kilometer innan de försvinner.

Kraftigast grumling sker inom bottenvattnet, dvs. under språngskiktet där det kan ligga kvar betydligt längre tid beroende på tippningens intervalltäthet. Laboratiemätningar på uppslammad lera i skiktat vatten, visar att den huvudsakliga grumlingen i det nedre skiktet hade försvunnit efter ca 24 timmar. Hastigheten är givetvis beroende på vilka strömhastigheter som råder, och inom ackumulationsnivåerna är hastigheterna mycket låga t.ex. bara någon cm/s. På dessa djup är under tippnings-

säsongen temperaturen bara omkring 6 grader, vilket innebär att syrekonsumerande processer går långsamt, vilket minskar stressen hos faunan och den sparsamma flora som finns på omkringliggande djupa hårbottenar. Det innebär också att t.ex. fotosyntetiserande alger är mindre känsliga för den skuggning, som uppkommer genom grumling. För att denna ska påverka vegetationen negativt måste grumlingen pågå under en längre tid, dvs. minst ett några månader. Erfarenheter från "Säkrare farleder" visade att ingen effekt uppkom på vegetationen vare sig inom muddringsområdet eller tippningsplatsen efter flera månaders kontinuerlig muddring.

Det sker en direkt begravning och eliminering av den bottenfauna, som hamnar under de nedrasande muddermassorna. Sedimentspridningen avtar exponentiellt utåt från tippningsstället och beror givetvis på sedimentets kornstorlek. Sandiga sediment sjunker snabbare till botten än siltiga och de allra finkornigaste sedimenten kan hålla sig svävande länge. Då påtagligt slamhaltigt vatten under språngskiktet är tyngre än det omgivande kommer grumlingen att söka sig till de djupaste nivåerna (som oftast leder ut mot väster), där det klarnar efter några timmar.

Bottenlevande djur på sedimentbotten är i regel mycket tåliga mot denna typ av grumling, då de själva kan orsaka slammoln med samma densitet när de gräver och lever nere i sedimentet.

Fisk, fågel och säl har förmåga att dra sig undan alltför kraftigt grumlat vatten, för att sedan återvända när vattnet klarnat eller snarare när strömmarna tillfört nytt klart vatten.

Bolaget accepterar de av länsstyrelsen yrkade villkoren om att tiden för arbeten i vatten ska samordnas med tiden för dumpning och att dessa åtgärder ska ske under perioden 1 oktober – 31 mars samt att förankring ska ske med "Seaflex". Sökanden accepterar även länsstyrelsens villkorspunkt 1 -7 för dumpning vid Måvholmen.

Nämnden i Kungälv

Något båtupptag med båtbottentvätt ska inte förekomma inom brygganläggningen och strandområdet. Därför anses behov av spolplatta inte föreligga. Bolaget kan också konstatera att Nämnden i Kungälv nu är av samma uppfattning som sökanden att inget behov av spolplatta finns då inget båtupptag ska ske i området.

Nämnden i Öckerö

Måvholmstippen ligger innanför gränsen till Natura 2000-området, Nordre älvs estuariums naturreservat samt fågelskyddsområde, vilka lagenligt försvårar områdets användande. Inget som avses skyddas kommer att påverkas negativt om massorna läggs inom föreslaget bottenområde. Det finns inte någon muddertippningsplats i havet utmed Bohuskusten där några skador kunnat påvisas på den marina miljön i direkt angränsande botten. Däremot finns det exempel där muddermassorna orsakat en kraftig höjning av den ursprungliga botten så att värdefulla blåmusselbankar i stället bildats: Viten i östra Tjörns kommun och väster om Jordhammars holmar i Stenungsunds kommun.

Som påpekas är det av synnerligen stor vikt att lämpliga områden för tippning av muddermassor utreds generellt, men det kan inte göra mer inom föreliggande ansökan, dvs lämpligen bör Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen initiera ett sådant projekt.

Resultatet från sedimentprovtagningarna visar på generellt låga föroreningshalter (se bilaga 3-9 i MKB:n), som borde kunna medge kvittblivning på tippningsplats i havet utan att några skador uppkommer.

Ur marinbiologisk är skillnaden beträffande lämpligheten mellan de båda muddertippningsplatserna liten. Mark- och miljödomstolen har i tidigare mål klargjort att om tillstånd för en verksamhet medges så erhålls strandskyddsdispens automatiskt. Bolaget har förutsatt att detta gäller fortfarande.

Bohusläns museum

Av det skäl som Bohusläns museum framför angående eventuellt vrak i närheten av Måvholmen förefaller muddertippningsplatsen vid St. Ryttern att föredra.

Länsstyrelsen har fattat beslut om ej betydande miljöpåverkan, varvid inga krav på en marinarkeologisk utredning ställts. En marinarkeologisk utredning i enlighet med vad Bohusläns museum yrkat är inte behövlig.

Naturskyddsföreningen i Kungälv

Naturskyddsföreningen i Kungälv kommun åberopar en gammal kritik från ornitolog O.P angående L-H.J undersökning av platsen år 1990. Där återfinns ytterligare en beskrivning av bottenförhållandena än den som utförts inför planerad muddertippning. Det är intressant att notera att det som beskrevs då angående faunan förefaller gälla även i nuläget - dvs efter 24 år. På den tiden angivna djupförhållanden (maximalt djup 22 m) tycks inte heller ha förändrats trots de tippningar som utförts (se djupmätning i komplettering till ansökan). Det finns ingen anledning att kommentera skrivelsen i detalj, men det är ändå av betydelse för trovärdigheten att påpeka några grova sakfel som avslöjar betydande kunskapsbrister om de marina bottenarna. Någon nämnvärd "produktion" förekommer knappast på 18 m djup på sedimentbotten, då ljusmängden helt enkelt inte räcker till. Likaså påstås att bottenfaunan dör av syrebrist vid muddertippning. Någon syrebrist bildas inte vid tippning. Däremot begravs och dör stora delar av den fauna som hamnar direkt under massorna. Hummern är heller inte "beroende av någon sedimenterad biomassa på ackumulationsbotten". Hummern håller huvudsakligen till i stenrösen och i övergången mellan berg och sedimentbotten.

I skrivelsen nämns också att försämrat fiske uppstått. I dag torde det vara allmänt känt att fisket försämrats utmed hela Bohuskusten beroende på överfiske som pågått under många årtionden.

Vidare är påståendet motsägelsefullt att "starka strömmar kommer att sprida tippat mudd över stora områden". Är det ackumulationsbotten finns heller inga starka

strömmar. Vingadeponin är ett utmärkt exempel på att muddertippning till havs fungerar och att inga nämnvärda skador uppkom på angränsande bottnar trots tippning av 11 miljoner m³ muddermassor från farlederna in till Göteborgs hamn.

De bilder på muddertipparna som visas i kompletteringen till ansökan visar tydligt på ackumulationsförhållanden med lösa finsediment och mycket sparsam fauna. Sedimentbottnar med höga värden har ett helt annat utseende: ett myller av ormstjärnor som antingen kryper ovanpå sedimentytan eller ligger nergrävda med bara armspetsarna uppstickande. Antalet individer uppgår till flera hundra eller mer per m². Dessutom är bottenytan oftast perforerad med bohål till havsborstmaskar, kräftdjur och sjöborrar.

Fjällsholmens samfällighetsförening

Sökanden har med utbyggnad och upprustning av brygganläggningen inte för avsikt att försvåra för nuvarande användare, utan vara lyhörd för förslag till fortsatt verksamhet och finna lämpliga lösningar som gagnar alla parter. Sökanden accepterar inkomna krav på att de som har båtplats vid de befintliga bryggorna ska garanteras båtplats under hela året, dvs. även under byggtiden för nu ansökta åtgärder.

G.A m.fl.

Se svar avseende Fjällsholmens samfällighetsförenings synpunkter.

Vedhalls Bryggförening

De krav som Vedhalls Bryggförening framför på vattenverksamheten kommer att tillgodoses genom den utformning som den planerade brygganläggningen får enligt sökt alternativ. Ingen förändring av föreningens brygga och befintlig vågbrytar-skärm görs.

S.A

Det är riktigt att "Rytterhålan" har använts som tippningsplats för muddermassor. Den första undersökningen av platsen gjordes i början av 1990-talet varvid den

bedömdes lämplig för tippning av rena muddermassor. En hästskoformad fördjupning har tydliga ackumulationsförhållanden, vilket är ett krav för att muddermassorna inte ska erodera, vilket också visats i en komplettering (daterad 2014-06-02) till ansökan. Där finns också hydroakustiska mätningar som visar att dominerande vattendjup fortfarande är ca 21 m och största djup 23,4 meter och inte 17 meter som påstås. Flera kontrollundersökningar beträffande tippade muddermassor t ex Säkrare farleder med Vingatippen har visat att det marina livet inte skadas i någon betydande grad, då faunan återkoloniserar de nya bottenytorna tämligen omgående - särskilt havskräfta, sjöpenor och fisk. Det är faktiskt så att bottenytor med muddermassor drar till sig fisk, som när grumlingen lagt sig efter några timmar gärna söker föda från de sedimentlevande djur som blivit störda. Det gäller också vitling som ofta ses i större stim på sådana bottnar. Det är bolagets bestämda uppfattning att fisket inte kommer till skada genom tippning av föreslagna muddermassor.

Måvholmstippen kommenteras även i samband med bolagets bemötande av Sjöfartsverkets och Nämndens i Öckerö synpunkter.

Av S.A ingivna bilder på grumligt vatten torde knappast komma från tippning av muddermassor utan snarare från muddring av hamnbassängen.

När HydroGIS AB utför ekolodning måste lodet kalibreras med uppmätning av djupet med hjälp av måttband på en plats med plan botten. Därefter korrigeras ekolodets värde med avseende på ljudets hastighet i vatten, salthalt samt rådande vattenstånd vid mättillfället.

Det är viktigt att ta hänsyn till den kraftiga densitetsskillnaden i ytvattnet och djupvattnet beroende på olika salthalt. Gränsen mellan dessa vattenmassor är mycket skarp och bottenvatten kommer sällan upp till ytan genom det så kallade salthaltsprångskiktet, som normalt ligger på ca 12 m djup. Det är på grunda av detta enkla fysikaliska fenomen osannolikt att man kan påstå att grumling i ytvattnet kan härledas från tippområdet - såvida inte tippning skett alldeles innan, men då blir det en begränsad fläck för varje tippning.

Det ska särskilt framhållas att både länsstyrelsen och Sjöfartsverket föredrar muddertippningsplatsen vid Måvholmen.

D.F

Några inskrivna servitut för nämnda brygga/bryggplats har inte stått att finna. Servitut som belastar sökandens fastighet finns endast för den s. k. servitutsbryggan, som tillhör Vedhalls Bryggförening. I enlighet med vad sökanden angett ovan kommer de som har båtplatser vid nuvarande bryggor att garanteras båtplats under hela året, dvs. även under byggtiden för nu ansökta åtgärder.

Ägarförhållanden m.m.

Fastigheten X är belastad med flera officialservitut och avtalsservitut. Det enda som berörs av projektet är det avtalsservitut för brygga inskrivet 1998-06-15 (14-IM3-98/4936.i), som tjänar flera fastigheter på Fjällsholmen, B, C samt Tofta Sörgård. Bryggan administreras och ägs av Vedhalls bryggförening och avser den brygga som i ansökan kallas ”servituts-brygga” samt vågbrytarpallisaden.

Enligt ovan angivna servitutsavtal är ägarna till de härskande fastigheterna skyldiga att underhålla både brygga och vågbrytare. Markägaren erhåller ingen ersättning för nyttjandet.

D.F ägare till A har ett servitut som ingår i ovannämnda ”servitutsbrygga”. Enligt U.F, D.Fs far, har det funnits ett servitut med tidigare markägaren, men inga dokument kan redovisas och ingen registrering hos myndighet har genomförts. Enligt U.F motsätter de sig inte planerad anläggning under förutsättning att en ersättningsplats erhålls under byggtiden samt att en ny plats kan arrenderas i den nya anläggningen.

Telefonkontakt har tagits med B-M.O, varvid framkommit att hon äger bryggplatsen nr 81. Hon motsätter sig inte planerad anläggning under

förutsättning att en ersättningsplats erhålls under byggtiden samt att en ny plats kan arrenderas i den nya anläggningen.

Inställningen hos G.A är i princip densamma som för de båda ovanstående båtplatsnyttjarna.

Samtliga arrendeavtal är uppsagda och inga ändringar planeras att genomföras under kvarstående arrendetid, vilket innebär att inga av dessa kommer att påverkas negativt av projektet.

Pålade bryggor inom fastigheten X övertogs enligt säljare och mäklare, när bolaget förvärvade fastigheten år 2003. Därefter har bolaget erhållit en årlig betalning för utnyttjande av båtplatser. I samband med ansökan om vattenverksamhet har några få båtplatsnyttjare framfört att de är ägare till sina bryggor. Samtliga båtplatsarrenden är uppsagda från och med 2016-03-14.

Det enda servitut, som belastar vattenområdet inom fastigheten X och som berörs av ansökan, är det avtalsservitut för ”servitutsbryggan” som är inskrivet 1998 enligt vad som angetts ovan.

Båtplatsnyttjare, som har kontaktat domstolen angående sina anförda rättigheter, har nu accepterat pågående planer under förutsättning att en ersättningsplats anordnas under byggtiden och att nytt arrende vid den nya anläggningen kan teckna.

Utbyggnaden av hamnen kommer att genomföras så smidigt som möjligt för att undvika problem för båtägarna. Anläggande av flytbryggor går mycket fort att genomföra, eftersom de bogseras på plats och ankras upp. Flytbryggor ger till skillnad från nuvarande bryggor en närmast underhållsfri och väl fungerande hamn under hela året med reservation för isläggning. Projektet avses inledas med muddring och utläggning av flytpotoner i den västra delen för att där kunna erbjuda ersättningsplatser till nuvarande arrendatorer under byggtiden.

Angående synpunkterna från Fjällsholmens samfällighetsförening kan anföras att under samrådet har kontakt hållits med fastighetsägarna på Fjällsholmen, varvid inställningen till projektet har varit mycket positiv. Samtliga arrendatorer har varit positiva till en upprustning av hamnen med flytbryggor, eftersom de pålade bryggorna medför problem med varierande vattenstånd och att isen i samband därmed drar upp bryggstolparna och kräver kontinuerligt underhåll. Detta har i de flesta fall genomförts av båtplatsinnehavarna.

Det ska särskilt beaktas att sökanden med utbyggnad och upprustning av brygganläggningen inte har för avsikt att försvåra för nuvarande användare, utan att vara lyhörd till fortsatt verksamhet och finna lämpliga lösningar som gagnar alla parter. Samtliga som hittills haft båtplats inom fastigheten ska också erbjudas plats inom den nya anläggningen.

Angående villkor för tillstånd m.m.

Utöver vad som ovan angetts angående tid för muddring m.m. föreslår bolaget följande i fråga om villkor för tillståndet m.m.

Villkor för muddring kan vara fastställande av gräns för grumlingsintensitet. Förslagsvis görs uppehåll i muddringsarbetet när grumlingen överstiger 100 mg/l, =13,5 FTU, på ett avstånd på 300 m från muddringsstället i strömriktningen.

Avsikten är att bolaget ska driva verksamheten med brygganläggning, båtplatser, reparationer och underhåll.

De som hittills haft brygg-/båtplatsarrende och betalat avgift ska erbjudas ny båtplats inom anläggningen.

Ingen båtupptagning, bottenrengöring eller bottenmålning ska få förekomma inom anläggningsområdet.

Ett kontrollprogram ska upprättas och godkännas av tillsynsmyndigheten innan arbetet påbörjas. Programmet föreslås innehålla följande.

- Mätning och redovisning av mängden muddermassor.
- Om föremål som trä eller massor som kan misstänkas innehålla föroreningar ska muddringen avbrytas och tillsynsmyndigheten meddelas.
- Grumlingsmätning för att övervaka uppsatta villkor för gränsvärden inte överskrids.
- Riskbedömning beträffande hantering av drivmedel, oljor m.m. som kan komma att användas av anlidade muddrings- och byggföretag.
- Uppmätning av ändrade djupförhållanden och strandlinje för inrapportering till Sjöfartsverket.
- Marinbiologisk kontroll av bottenförhållandena, flora och fauna, inom muddringsytan och övrig botten inom hamnen rekommenderas utföras fem år efter avslutat arbete.

Mark- och miljödomstolen har hållit huvudförhandling och syn på platsen i målet den 5 maj 2015.

DOMSKÄL

Vedvikens Handelsbolag har erforderlig rådighet för den ansökta vattenverksamheten.

Miljökonsekvensbeskrivningen får anses uppfylla de krav som ställs i 6 kap. miljöbalken och kan därför godkännas.

Vad gäller av bolaget ansökt vattenverksamhet och yrkad dispens enligt 15 kap. 33 § miljöbalken för dumpning i havet av de från den ansökta vattenverksamheten uppkomna muddermassorna, gör mark- och miljödomstolen härutöver följande bedömning.

Ansökt vattenverksamhet

Den ansökan om tillstånd som mark- och miljödomstolen nu har att pröva avser åtgärder hänförliga till dels ett vattenområde med ett flertal befintliga bryggor, dels ett vattenområde i anslutning till nämnda befintliga anläggningar, där den befintliga bryggan benämnd nr 10 är belägen men där det i övrigt saknas anläggningar.

Området för den ansökta vattenverksamheten återfinns – med undantag för ett mindre område längst i väster – inom detaljplanelagt område, detaljplan för X m.fl. fastigheter. Det vattenområde som berörs av nu ansökta åtgärder är i planen utpekad som område för småbåtshamn, planteckningen WV₁. Mark- och miljödomstolen finner att gällande planbestämmelser inte utgör hinder mot ansökt vattenverksamhet.

Länsstyrelsen har i beslut den 2 juli 2010, dnr 511-9592-2010, upphävt strandskyddet såvitt avser kvartersmark för bostäder (med planbeteckningen B på plankartan) samt allmän plats för huvudgata och lokalgata (med planbeteckningarna HUVUDGATA och LOKALGATA) inom ovan angivna detaljplan. I beslutet anger länsstyrelsen bl.a. följande. ”Strandskyddet ligger dock kvar såväl på allmän plats (med planbeteckningen NATUR), vattenområde (planbeteckningen W) som kvartersmark för tekniska anläggningar (planbeteckningen E), parkering (planbeteckningen P) resp. småbåtshamn (planbeteckningen WV₁) och hamn (planbestämmelsen V). Skälet för detta är att planområdet ligger inom såväl riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap som 4 kap 4 § miljöbalken. Det finns därför skäl till att pröva och väga exploatering (utöver planerade bostäder) mot strandskyddets syften i varje enskilt fall. Länsstyrelsen ser dock anläggande av en besöksparkering som angeläget för att stärka tillgängligheten till strandområdet. Där strandskyddet ligger kvar, sker dispensprövning av kommunen i särskild ordning.”

Vid prövningen av den aktuella ansökan om tillstånd till vattenverksamhet ska miljöbalkens strandskyddsbestämmelser beaktas. Detta kan ske genom att en prövning likartad den som skulle ske om fråga var om ansökan om dispens från förbuden i 7 kap. 15 § miljöbalken görs innan ställning tas till om förutsättningarna för vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken är uppfyllda. Hinder mot att meddela tillstånd till vattenverksamheten får i regel anses föreligga om detta skulle strida mot strandskyddsbestämmelserna, även om förutsättningarna enligt 11 kap. 6 § är för handen (se NJA 2008 s. 55). Om prövningen leder till att ansökt åtgärd/verksamhet strider mot strandskyddets syften ska ansökan således avslås och prövningen enligt miljöbalkens bestämmelser i övrigt behöver inte slutföras. Härav

följer att utgången i förevarande mål är beroende av utgången av strandskyddsprövningen.

Enligt 7 kap. 13 § miljöbalken är syftet med strandskyddet att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Enligt 7 kap. 15 § 2 och 3 miljöbalken får en fastighetsägare inom strandskyddat område inte utföra anläggningar, anordningar eller grävningsarbeten om det hindrar eller avhåller allmänheten från ett område där det annars är fritt att färdas. Av 15 § 4 följer vidare att inom ett strandskyddsområde får inte åtgärder vidtas som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter. Dispens från strandskyddet får enligt 7 kap. 18 c och 26 §§ miljöbalken medges endast om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med strandskyddets syften. Som särskilt skäl får bl.a. beaktas om området redan tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften, om området behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området, om området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området eller om området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse (7 kap. 18 c § 1, 3 och 6 miljöbalken). Vid prövningen får, enligt 7 kap. 25 § miljöbalken, inskränkningen i den enskildes rätt att använda mark eller vatten inte gå längre än som krävs för att syftet med strandskyddet ska tillgodoses.

Av kravet på särskilda skäl framgår att avsikten är att dispensgivningen från strandskyddet ska vara restriktiv. Utgångspunkten vid bedömningen av ett ärende om strandskyddsdispens är således att de syften som ligger till grund för strandskyddet, dvs. tryggheten av områden för allmänhetens friluftsliv samt bevarandet av goda livsvillkor för djur- och växtliv, har avsevärd tyngd och just strandområdena är särskilt betydelsefulla för dessa intressen (prop. 1997/98:45 del 1 s. 321). En möjlighet till dispens har dock ansetts behövlig för sådana fall där de allmänna intressena inte alls eller endast obetydligt skulle skadas (a.a. s. 322). Av förarbetena till miljöbalken framgår vidare att strandskyddets syften är långsiktiga och att

områden som för tillfället verkar vara av begränsat intresse kan bli betydelsefulla i framtiden, varför det är väsentligt att även mindre återstående obebyggda delar av hårdexploaterade kuster och insjöstränder bevaras lika väl som stora sammanhängande orörda områden. Vidare anges i nämnda förarbeten att även om en dispens från förbudet i enstaka fall inte synes vara till större skada för strandskyddsintressena måste det uppmärksammas att på sikt kan dispenser stegvis leda till sammantaget betydande nackdelar på sätt som redan skett genom att stora delar av landets stränder exploaterats. I normalfallet bör alltså inte ytterligare strandområden tas i anspråk (a. st.).

I enlighet med ovan redovisade förarbetsuttalanden har Högsta domstolen (HD), i det tidigare angivna avgörandet NJA 2008 s. 55, uttalat – sedan HD i det fallet funnit att det med beaktande av 7 kap. 25 § miljöbalken inte kunde anses principiellt uteslutet att dispens från strandskyddet skulle kunna komma i fråga – att det då emellertid får förutsättas att den åtgärd som ansökan avser berör ett område där skyddsvärdet är lågt och arten och omfattningen av åtgärderna är sådana att de allmänna intressena inte alls eller helt obetydligt skadas.

Som särskilt skäl för strandskyddsdispens har sökanden i förevarande fall åberopat att området redan är exploaterat genom dels antagen detaljplan, dels befintlig brygganläggning. Som ytterligare skäl har angetts att området genom den gällande detaljplanen behövs för brygganläggning som för sin funktion måste ligga vid vatten och behovet inte kan tillgodoses utanför området inom detaljplanen samt att detaljplanen, som är under genomförande, och syftet med denna plan innebär att aktuellt vattenområde behöver tas i anspråk för den planerade brygganläggningen för att tillgodose ett mycket angeläget intresse.

Vad avser den fortsatta prövningen av ansökan om tillstånd till vattenverksamhet bör beaktas att ansökta åtgärder, vilket mark- och miljödomstolen tidigare konstaterat, berör vattenområden av olika karaktär. Vad gäller ansökan i den del den avser uppförande av vågbrytare (A-B), flytbryggorna C-E, gång-/konsolbryggan (M) samt muddring ska således åtgärderna utföras inom ett vattenområde som i och för sig

ligger i anslutning till de befintliga bryggor (3-10), vilka också berörs av bolagets ansökan, samt till det vågskydd och den brygga som ägs av Vedhalls Bryggförening. Samtidigt gäller, något som domstolen även kunde konstatera vid synen i målet, att fråga är om ett i stort sett opåverkat vattenområde, vilket utgörs av ett marint grundområde. Vad därefter gäller övriga ansökta åtgärder är dessa hänförliga till ett vattenområde med ett flertal sedan lång tid tillbaka befintliga bryggor. Enligt domstolens uppfattning föreligger skäl att bedöma de båda ovan angivna delarna av ansökan som separata delar. Vad avser den fortsatta prövningen av ansökan om tillstånd till vattenverksamhet gör mark- och miljödomstolen här efter följande bedömning.

Ansökt utbyggnad av hamnen genom uppförande av vågbrytare, flytbryggor m.m. och tillhörande muddring

Beträffande ansökan i den del den avser uppförande av vågbrytare (A-B), flytbryggorna C-E, gång-/konsolbryggan (M) samt muddring kan, utöver det som domstolen tidigare redovisat vad gäller tillämpliga bestämmelser m.m. beträffande frågan om strandskydd, tilläggas att lagstiftaren har en restriktiv syn på anläggningar i strandskyddade områden, inte minst vid hårt exploaterade kuster såsom den nu aktuella, och slår vakt om friluftslivets mer långsiktiga behov (se prop. 1997/98:45 del 1 s. 322 och prop. 2008/09:119 s. 53 och 98-99). När det gäller brygganläggningar bör vidare stor restriktivitet i synnerhet gälla i områden som är tillgängliga för allmänheten och i områden som är särskilt värdefulla för djur- och växtlivet, t.ex. grunda mjukbottnar (prop. 2008/09:119 s. 105).

Vad gäller de skäl som bolaget anfört för utförande av åtgärderna inom vattenområdet utgörs, vilket domstolen tidigare angett, området för aktuell muddring, vågbrytare m.m. av ett – med undantag för den lilla bryggan benämnd nr 10 i områdets sydöstra ”hörn” – opåverkat vattenområde. Även med beaktande av vad bolaget anfört finner domstolen vidare att vattenområdet i här aktuell del alljämt är allemansrättsligt tillgängligt. Det förhållandet att området är detaljplanelagt samt att det, som kunde konstaterats vid syn i målet, pågår och har utförts omfattande arbeten på stranden längs det aktuella området bestående i bl.a. sprängningsarbeten

och uppförande av ”hamnmagasin” ändrar inte denna bedömning. De skäl som bolaget därutöver anfört för utförande av åtgärderna kan däremot i sig sägas utgöra särskilda skäl för dispens enligt 7 kap. 18 c § miljöbalken i den meningen att ansökta vågbrytare, bryggor m.m. av nödvändighet måste anläggas i ett strandskyddat område samt att området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse. Beträffande det sistnämnda är således berört område i detaljplanen avsatt som småbåtshamn, varför det finns ett dokumenterat samhällsintresse av att hamnen kan byggas ut. Emellertid måste, i enlighet med vad som följer av praxis, tyngden av skälen för ansökta åtgärder bedömas i förhållande till syftena med strandskyddet (NJA 2008 s. 55). Ju starkare intresset av att långsiktigt bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet samt tillgodose det rörliga friluftslivets nutida och framtida behov av tillgång till ett strandskyddat område ter sig, desto tyngre måste sökandens skäl vara för att det inte ska anses föreligga hinder mot den sökta åtgärden.

Bolaget har sammanfattningsvis gjort gällande att ansökta åtgärder får en ringa negativ effekt på den marina miljön samt gynnar friluftslivet. Vad gäller det förstnämnda har bolaget bl.a. anfört att det här aktuella vattenområdets bottensamhällen är ytterst triviala med stora mängder med icke önskvärda cyanobakterier och ingen förekomst av skyddsvärda ålgräsbestånd eller liknande. Länsstyrelsen har å sin sida vid domstolens huvudförhandling i målet angett att nu aktuell typ av anläggningar måste ligga någonstans samt att nu aktuellt området är ett område som skulle kunna accepteras för ändamålet.

Grunda kustnära havsområden är viktiga för havets mångfald och produktion. Sådana områden har flera viktiga ekologiska funktioner och hyser generellt sett en hög biologisk produktion och utgör viktiga uppväxtområden för flera kommersiellt betydelsefulla arter av plattfisk och torskfisk samt viktiga födoområden för laxöring och torsk. Beträffande det nu aktuella området genomförde HydroGIS AB den 3 juni 2011 i ett annat ärende en undersökning med fallfälla av den marina grundbottenfaunan, mobil epifauna, se avsnitt 1.2 i MKB:n. Av dessa provtagningar, vilka ingetts till domstolen i förevarande mål, framgår att området från

sedimentsynpunkt har en fin sandbotten utan alger och med en glödförlust om 0,92 % (TOC 5,24). Vegetationsfria bottnar med denna glödförlust är förknippade med hög produktion av rörlig fauna (se t.ex L.P. 1986; Exposure, vegetation and sediment as primary factors for mobile epibenthic faunal community structure and production in shallow marine soft bottom areas. Netherlands Journal of Sea Research 20[1]: s. 75-83). Av angivna provtagningar framgår också att ifrågasvarande område innehåller normal till hög abundans (antal djur per ytenhet) och biomassa av nyckelarter för denna biotop. Nämnade prover ger således vid handen att fråga inte är om ett vattenområde med triviala värden utan i stället om ett område som är värdefullt för djur- och växtlivet och dessutom har potential att utvecklas ytterligare i dessa avseenden. Härtill kommer det för framtiden väsentliga i att ytterligare exploatering av grundbottnar i det här aktuella och hårt exploaterade kustområdet begränsas för att inte riskera kumulativa effekter av negativ karaktär, vilka motverkar möjligheterna att återställa kustområdet samt uppnå såväl samtliga för vattenförekomsten fastställda miljö kvalitetsnormer som miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Mot bakgrund av det angivna finner domstolen att strandskyddets syfte att långsiktigt bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet i vattnet i detta fall är mycket starkt. De ansökta åtgärder som berör aktuellt vattenområde – dvs. muddring, vågbrytare, flytbryggor och gång/konsolbrygga – är vidare sådana att de inte kan antas komma att endast helt obetydligt påverka livsvillkoren för djur- och växtlivet.

Vid den intresseavvägning som enligt 7 kap. 25 § miljöbalken ska göras i förhållande till enskilda intressen kan domstolen konstatera att den aktuella brygganläggningen omfattar ca 70 båtplatser, varav i vart fall hälften, enligt vad som framkommit i målet, synes vara avsedda för de nya bostadshus som ska uppföras på fastlandet med stöd av tidigare nämnda detaljplan samt för andra på fastlandet fast boende eller fritidsboende. Önskemålet om båtplats för i området boende bör, liksom i allmänhet torde vara fallet vid denna typ av skyddsvärda områden, kunna tillgodoses genom ett rationaliserat nyttjande av gemensamma bryggor som i övrigt finns i området. Vid angivna förhållanden, och då utredningen i målet inte ger stöd för att föreliggande enskilda intressen ska bedömas på annat

sätt, finner mark- och miljödomstolen att det allmänna intresset att värna strandskyddet för att långsiktigt bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet i detta fall väger tyngre än de enskilda intressen som framkommit i målet.

Även i förhållande till strandskyddets syfte att tillgodose det rörliga friluftslivets nutida och framtida behov av tillgång till det strandskyddade området gör domstolen motsvarande bedömning som den ovan redovisade. Domstolen beaktar härvid särskilt att fråga är om ett opåverkat och nu allemansrättsligt område, vilket ingår i ett större område utpekade som riksintresseområde för friluftslivet enligt 3 kap. samt ingår i område av riksintresse enligt 4 kap. Sistnämnda förhållanden är också något som länsstyrelsen, i dess beslut att upphäva strandskyddet för andra delar inom det detaljplanlagda området, hänvisade till som skäl för att exploateringar utöver planerade bostäder bör prövas och vägas mot strandskyddets syfte i varje enskilt fall. Även i här aktuellt avseende är således domstolens slutsats att det allmänna intresset att värna strandskyddets syfte väger tyngre än föreliggande enskilda intressen.

Med hänsyn till det ovan anförda finner mark- och miljödomstolen sammanfattningsvis att ansökan i vad den avser uppförande av vågbrytare (A-B), flytbryggorna C-E, gång-/konsolbryggan (M) samt muddring strider mot strandskyddets syften. Redan på denna grund föreligger därmed hinder mot att bifalla bolagets ansökan om tillstånd till vattenverksamhet såvitt avser nämnda åtgärder. Ansökan i denna del ska därför avslås. Det ska tilläggas att såvitt utredningen ger vid handen utgör nämnda åtgärder en enhet, vilka för sin funktion är beroende av varandra. Det saknas därför förutsättningar att pröva de olika åtgärderna separat.

Ansökt verksamhet hänförlig till området för befintliga bryggor nr 3-9 och 10

Även vad gäller ansökta åtgärder hänförliga till bryggorna benämnda 3-10 gäller att berört område enligt gällande detaljplan är avsatt som småbåtshamn och att det således finns ett dokumenterat samhällsintresse av att en utbyggnad av hamnen kan ske. Området för de befintliga bryggorna benämnda 3-9 har sedan lång tid tillbaka

utnyttjats för bryggor, av vilka en del utförts redan under 1950- talet. Flera av de nämnda bryggorna har således tillkommit innan nuvarande strandskyddslagstiftning började gälla. Att inom det sålunda redan ianspråktagna området byta ut nuvarande bryggor benämnda 4-9 mot flytbryggor samt bibehålla och förlänga den befintliga flytbryggan benämnd 3 på så sätt som ansökan avser kan, enligt domstolens bedömning, inte antas påverka förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområdet eller bevarandet av goda livsvillkor för djur- och växtlivet i vattnet annat än helt marginellt. Ansökan i den del den avser bryggorna benämnda 3-9 jämte därtill hörande åtgärder kan således inte anses motverka strandskyddets syften. Domstolen finner vidare att, vad gäller nämnda åtgärder, får de skäl som bolaget anfört anses utgöra sådana särskilda skäl som anges i 7 kap. 18 c § miljöbalken. Strandskyddsbestämmelserna utgör därmed inte hinder mot ansökt vattenverksamhet hänförlig till bryggorna benämnda 3-9.

Vad gäller bryggan benämnd 10 omfattar ansökt verksamhet tillstånd till att riva ut denna brygga. Från strandskyddssynpunkt finns inte något att erinra mot denna åtgärd.

Mot bakgrund av den i målet föreliggande utredningen finner domstolen vidare att det inte heller, enligt de tillåtlighets- och hänsynsregler som domstolen i övrigt har att tillämpa, föreligger något hinder mot att bifalla bolagets ansökan om vattenverksamhet i den del den avser här aktuella åtgärder, dvs. utbyggnad av anläggningen genom att riva ut befintliga bryggor benämnda 4-10 och ersätta dessa med flytande sektionerade bryggor benämnda J-L med förtöjningsbommar samt bibehålla och förlänga den befintliga flytbryggan benämnd 3, jämte för nämnda åtgärder erforderliga anläggningsarbeten. Det kan konstateras att de myndigheter som yttrat sig i målet inte har ifrågasatt tillåtligheten av nämnda verksamhet. Beträffande det som enskilda anfört i fråga om äganderätt till befintliga bryggor, kan det framhållas att ett lämnat tillstånd till vattenverksamhet enligt miljöbalken inte ger tillståndshavaren rätt att exempelvis riva ut egendom tillhörig annan. Vad gäller de synpunkter som Fjällsholmens samfällighetsförening, G.A m.fl. och D.F framfört om nödvändigheten av att båtplats garanteras

året runt i den ansökta brygganläggningen och detta även under byggnationen, konstaterar domstolen vidare att bolaget har uppgett att samtliga de som hittills haft båtplats inom den aktuella fastigheten också ska erbjudas plats inom den nya anläggningen samt att nuvarande arrendatorer av båtplats även kommer att erbjudas ersättningsplatser under byggtiden. Bolaget har vidare angett att de krav som Vedhalls Bryggförening framfört på vattenverksamheten kommer att tillgodoses genom utformningen av ansökt brygganläggning. Vad bolaget anfört i nämnda avseenden är att anse som åtaganden i målet från bolagets sida. Sammantaget anser domstolen att det som enskilda anfört i målet inte utgör hinder mot att tillåta ansökt verksamhet i nu aktuella avseenden.

Verksamheten ska i nu aktuella avseenden bedrivas och arbetena utföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget redovisat i ansökan och i övrigt åtagit sig i målet. Detta ska föreskrivas som ett allmänt villkor för verksamheten. Genom detta villkor är bolaget således bl.a. bundet av ovan angivna åtaganden i fråga om båtplatser för nuvarande båtplatsinnehavare, säkerställt manöverutrymme för angoring vid den s.k. servitutsbryggan m.m. samt åtagandet att förankring ska ske med ”Seaflex” eller motsvarande.

Bolaget har även åtagit sig att efterkomma Sjöfartsverkets önskade åtgärder om fasadbelysning och övrig belysning, reflexer samt rapportering till Sjöfartsverket. Även dessa åtaganden omfattas av det allmänna villkoret, varför det saknas skäl att föreskriva särskilt villkor härom.

Någon särskild motivering av övriga i domslutet ställda villkor kan inte anses nödvändig. Beslutade villkor överensstämmer i allt väsentligt med vad bolaget föreslagit eller åtagit sig. Kontrollprogram är dock inte nödvändigt p g a utgången i muddrings- och dumpningsdelen, angående det sistnämnda återkommer domstolen till det nedan.

Domstolen finner inte skäl att föreskriva om ytterligare villkor utöver de som framgår av punkten 2. i domslutet.

Dispens från dumpningsförbudet

I det föregående har mark- och miljödomstolen funnit att bl.a. de ansökta muddringsarbetena inte kan tillåtas. Vid detta ställningstagande finns inte längre någon grund för bifall till bolagets yrkande om dispens enligt 15 kap. 33 § miljöbalken från dumpningsförbudet för dumpning av vid nämnda arbeten uppkomna muddermassor på angivna platser i havet. Detta yrkande ska därför avslås.

Arbetstid och anmälan av oförutsedd skada

Mark- och miljödomstolen anser att skäl föreligger att förordna om arbetstid och tid för anmälan av oförutsedda skador i anledning av nu tillståndsgiven verksamhet i enlighet med vad bolaget har yrkat.

Rättegångskostnader och prövningsavgift

Bolaget har medgett länsstyrelsens yrkande om ersättning för rättegångskostnader. Ersättning ska därmed utgå till länsstyrelsen med yrkat och medgivet belopp.

Skäl saknas att ändra den i målet tidigare fastställda prövningsavgiften. Avgiften är betald.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 3(DV 425)

Överklagande senast den 3 augusti 2015.

Bodil Svensson

Nils-Göran Nilsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Bodil Svensson, ordförande, och tekniska rådet Nils-Göran Nilsson samt de särskilda ledamöterna Göran Husebye och Susanne Baden.